

UNIV. BIBLIOTH.
* 1902 *
HELSINGFORS

TYÖMIEHEN WAIMO.

NÄYTELMÄ VIIDESSÄ NÄYTÖKSESSÄ.

KIRJOITTANUT

MINNA CANTH.

PORVOOSSA 1885.
WERNER SÖDERSTRÖM,
Kustantaja,

yömiehen vaimo.

Näytelmä viidessä näytöksessä.

KIRJOITTANUT

MINNA CANTH.

PORVOOSSA 1885.
WERNER SÖDERSTRÖM,
Kustantaja.

J. Yömielien vaimo.

Näytös yhden näytöksen.

1885. 10. 17.

Mina Gahrn

PORVOSSA 1885.

G. L. Söderström'in Kirjapainossa.

Henkilöt.

Risto, työmies.

Johanna, hänen vaimonsa.

Helka, vanha mustalaisvaimo.

Homsantuu, oikea nimi Kerttu, hänen tyttärensä tytär.

Hagert, hänen poikansa.

Ilona, Hagertin vaimo.

Henrik Gabriel, } heidän lapsensa.
Ilona, }

Leena Kaisa.

Anna Maija.

Vappu, torikauppias.

Katri,

Laura, } palvelijoita.
Lotta, }

Liisa,

Yrjö, seppä.

Toppo,

Kustaa, } työmiehiä.
Heikki, }

Janne,

Rouva Vörsky.

Herra Vörsky.

Rouva Hanhinen.

1:nen Poliisi.

2:nen Poliisi.

Viisunkauppias.

Silmäinkatsoja.

Herroja. Hääkansaa. Ostajia ja myyjiä.

Tapaus Kuopion kaupungissa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

(Riston ja Johannan häähuone. Oikealla ovi sivuhuoneeseen, vsaemmalla ikkuna. Perällä ovi porstuaan. Huudetaan: „morsian ulos!“ Esirippu nousee. Johanna seisoo morsiuspuvussa ikkunan edessä; Katri ja Laura näyttävät valkeata molemmin puolin. Vappu seisoo etunäyttämöllä oikeaan. Taaempänä: Risto, Yijö, Toppo, Kustaa, Heikki, Janne, Lotta, Liisa, Leena-Kaisa ja Anna-Maija y. m. häävieraita. Ikkunan takaa kaikuu eläköön-huutoja).

Risto.

Mitä mietitte, Vappu? Eiköhän olisi hauskaa sentään olla tuolla kohdalla?

Vappu.

Morsiamenako?

Risto.

Niin juuri. Kun vielä noin kunnioitetaankin. Seuratkaa pois Johannan esimerkkiä ja ottakaa itsellenne mies tekin.

Vappu.

Enpä hänestä ole millänikään.

Risto.

Mutta minkätähden ei? Teille niitä kumminkin on tarjonna sulhasia kuin kirjavia kissoja. Mikä arveluttaa?

Vappu.

Monta on mutkaa matkassa, monta Mattia maantiellä.

Risto.

Te olette liian varovainen.

Vappu.

Parempi katsoa kuin katua.

(Eläköön-huutoja kaikuu uudelleen. Johanna nyökkii iloisesti päätänsä.)

Johanna.

Näettekö tyttöä tuolla, joka on kiivennyt ylös aidalle kadun toisella puolen?

Katri.

Tuotako, joka tuolla kuutamossa seisoo ja niin armottomasti huiskii käsillään? Ihme ja kumma, ett'ei hän keikahda sieltä nurin niskoin alas.

Johanna.

Eikö se ole Homsantu?

Katri.

Toden totta. Hän se on.

Laura.

Aivan selvään. Jo minäkin hänen tunnen.

Lotta.

Homsantuuko tuo? Ei ikipäivinä. Homsantuuta ei ole kaupungissa nähty puoleen vuoteen, mistä hän nyt sitten niin äkkiä olisi tuohon pyrähtänyt.

Johanna.

Sitä en tiedä, mutta hän se vaan on. Lähetä, Katri hyvä, joku käskemään häntä sisään.

Katri.

Ole nyt. Homsantuutako sisään? Semmoisissa ryy-syissä, kun hän luultavasti on.

Johanna.

Niin, mitä se tekee. Eihän vaatteet ihmistä pahenna.

Katri.

No, eipä siltä.

(Menee ovensuuhun ja puhuttelee hiljaa Heikkiä, joka sen jälkeen lähtee ulos. Teetä tarjotaan.)

Laura.

Vielä sinä kadut, että Homsantuun tänne haetit. Saatpas nähdä, hän käyttää itsensä sopimattomasti taas niinkuin ainakin.

Johanna.

Mitä turhia. Ei Homsantuu ole niinkään häijy, kun häntä vaan hyvästi kohdellaan.

Risto.

Tahtoisinpa kuulla, mitä kuokkijat tuolla ulkona sanovat morsiamestani.

Yrjö.

Kuulemattakin sen tietää, että he Johannaa siellä kiittelevät.

Risto.

Ja minua kadehtivat. Niin, niin, Yrjö, kuinka vaan lienee sinunkin laitasi. Monta vuotta kerrotaan sinun pitäneen Johannaa silmällä, mutta minä tulin ja sieppasin yks' kaks' sinulta tytön.

Yrjö.

Mitä puhumme siitä. Hänellä oli valta ottaa kenen tahtoi. Sen toki sanon sinulle, Risto: parhaimman kulta-aarteen sinä Johannassa omaksesi sait.

Risto.

No, siinä et pane liikoja ollenkaan. Tiedättekö mitä? Kuusisataa markkaa hänellä on rahoja pankissa, ihan valehtelematta, ja korkoja vielä lisäksi. Jahkas teille näytän. Otin Johannalta pankin vaste-kirjan jo omaan huostaani. Katso-kaapas tätä.

Kustaa.

Kuusisataa on, totta maarin. Voi, miekkoista. Kelpaa sinun elää. Kunpa olisin minäkin yhtä onnellinen. Kuulitkos, Toppo? Kuusisataa markkaa tuo kullan poika sai vaimonsa myötäjäisiä. Emmekö lähde naimaan mekin.

Toppo.

Helkkaria kanss'. Eihän niitä rikkaita tyttöjä kumminkaan joka miehelle riitä. Toiset saavat tyytyä köyhempiin taikka olla ilman. Ja minä puolestani olen enemmän ilman, niin saan elää niinkuin itse tahdon.

Kustaa.

Elä sano. Köyhänkin kun ottaa, niin saapa yhtäkaikki

sen, joka housut paikkaa, ett'ei tarvitse polvet ulkona käydä.

Risto.

Niin, ja mikä siinä on, ett'ei mies saisi elää niinkuin itse tahtoo, vaikka akankin ottaa. Loruja! Tupakkaa piippuun, miehet.

Kustaa.

Mutta kyllä minä sentään ennemmin rikasta haluaisin, minäkin. Paha vaan ett'ei niitä ole juuri niin hyllyltä otettavina, niillä kun tavallisesti on monta pyytäjää. Millähän mahdollilla sinä, Risto, sait tuon Johannan taipumaan, olisipa hyvä tietää.

Risto.

Mitäs maksat, jos sen sinulle sanon?

Toppo.

Elä huoli luvata mitään, Kustaa. Minä tuon konstin neuvon sinulle ilman maksutta.

Risto.

Sinäkö? No, annahan kuulla.

Toppo.

Mikä siinä muu on, kun vetää tyttöjä hiukan nenestä. Ja se on helposti tehty, sillä maailman menosta ne poloiset eivät tiedä, ei paljon mitään.

Johanna.

Mutta muistakaa minun sanoneeni: Homsantuusta tulee vielä ihminen, jahka aikaa voittaa.

Laura.

Tuosta hurjasta? Ei ikinä. Semmoinen se on kapi-nekin. Jota ei saa työhön talttumaan, ei vaikka ihmeitä tekisi. Kerrankin, kun oli apunani vaatteita huuhtomassa, niin alkoipa hyötä hyviään avannolla tanssimaan. Mitä mustalaista lienee pannutkaan, mutta ei ruojalle olisi mikään voinut nauramatta olla. Ajatelkaas, kun hame oli vyötäreistä saakka niin jäässä, että seisoi kankeana ympärillä ja tämä vaan lentää ja pyörii pitkin iljannetta kuin tuuliaispää. Johan siitä semmoisesta ihmistä tulisi. Kyllä kai!

Liisa.

Elä sano. Soinisen emäntä Riistavedeltä kehui Hom-

santuuta maasta taivaasen tässä tuonoin. Kuuluu olleen heillä koko kesän ja tehneen työtä kuin hevonen.

Johanna.

Kas sitä vaan.

Liisa.

Mutta pilkkanaan olivat sittenkin tyttö parkaa pitäneet, varsinkin nuoret hurjapäät. Tietäähän niiden. Malttavatko ne olla ilkeyksiään tekemättä.

Katri.

Jospa hän antoi heille syytä.

Liisa.

Vielä mitä. Hän oli vaan ollut niin tarkka, ett'ei raah-
tinut oikeinpäin syödäkään, kun, näette, aikoo tänä syksynä
mennä naimiseen. Täällä kaupungissa oli sanonut olevan
itsellään sulhasen.

Katri.

Häntä varmaan on joku narrannut.

Johanna.

Ei tiedä.

Katri.

On kuin onkin. Kuka nyt tuommoista ottaisi.

Laura.

Mustalainen kun hän vielä on päälle päätteeksi.

Liisa.

Eipäs olekaan, koska isä oli Tuusniemen Väänösiä.

Laura.

Mutta äiti oli mustalaista sukuperää, ja semmoinen
ylenannettu kuuluu vielä olleenkin. Ei hän miehensäkään
luona asettunut olemaan, vaan karkasi pois, ja Homsantuun
hän olisi vinyt mukanaan, mutta Väänösen sukulaiset ajoivat
takaa ja ottivat lapsen pois. Sitten nuo mustalaiset, kelvot-
tomat, olivat vielä tehneet taikoja ja panneet Väänösen juo-
maan niin pahanpäiväisesti, että muutamassa vuodessa hä-
vitti talonsa ja kaikki. Viinaan hän viimein kuolikin.

Johanna.

Ja jätti lapsensa turvattomana maailman rantaa polke-

maan. Homsantuu parka! Ehkä hänellä kumminkin olisi äidin luona parempi ollut siitäkin pahastaan.

Risto.

Elä, elä laske liikoja, Toppo. Minä en kuuna päivänä eukkoani pelkää, jos juoda tahdon. Ohoh, jopa sitten.

Toppo.

No, no, saadaan nähdä. Minkähän sille taidat, kun eukosi sanoo: rahat ovat minun, niitä et tuhlaakaan niin juuri kun itse tahdot.

Risto.

Minkäkö taidan? Heh, sepä kysymys. Kumpi omaisuutta hallitsee, mies vai vaimo? Tunnetkos sen verran Suomen lakia veli veikkoseni.

Toppo.

Kyllä minä tiedän, että laki antaa miehelle vallan, mutta näkyypä ne eukot kokevan puoliaan pitää yhtäkaikki.

Risto.

Pahanilkisillä lienee jonkinlaisia konstia ja koukkuja, mutta Johannapa ei ole semmoinen.

(Toppo hyräilee pikallisesti ja panee tupakkaa piippuun.)

Risto.

Niin, niin, naura sinä vaan. Ettenkö minä Johannaa tuntisi. Ja kohta saattekin nähdä, olenko minä mies, vai kannanko suotta tämmöisiä jaloissani. (Johannan luokse.) Koskas niitä juomia tuodaan sisään?

Johanna.

Katri hyvä, mene kiirehtimään.

Risto.

Ja pankoot joutuun nyt. Mitä ihmettä ne siellä viivyttelevätkin näin kauvan. Aikoja sitten olisi miehille pitänyt väkeviä tarjota.

(Katri menee oikeaan.)

Johanna.

Mitä arvelet, Risto? Eikö tämä elämämme alku ole juuri kuin keväisen päivän nousu?

Risto.

Siltäkö se sinusta tuntuu? Herran poika, kuinka kaunis sinä oletkin tänä iltana. Oikein sinua ilokseen katselee. Ja tuo pukukin on komea kuin rikkaan morsiamen ainakin. Kelpaa sinua näyttää omanaan, sen sanon.

Johanna.

Kunhan sinä vaan olet tyytyväinen, muusta en välitä. Ja olethan sinä, Risto?

Risto.

No, se on tietty. Vielä häntä kysyy. Niin minä olen kuin kolmen markan hevonen. Arvaas, kuinka moni tänä iltana tahtoisi olla minun sijassani. Kyllä maar poikain sydämmiä kaivelee sentään. Peijakas, kun sais noin rikkaan ja kauniin tytön, ajattelee jok'ainoa itsekseen.

Johanna.

Vähät heistä.

Risto.

Entäs seppä sitten. Usko pois, hän on harmiinsa haljeta, vaikka koettaa sitä peittää. No, tuollahan viimeinkin tuodaan juomat.

(Katri asettaa tarjottimen pöydälle. Risto kaataa laseihin.)

Katri.

Mitäs ne tyttäret nyt noin toimessaan ovat? Tänä iltana täytyy kaikkien olla iloisia. Ei näitä tänlaisia pitoja joka päivä vietetä.

Liisa.

Tuleehan täällä tiedämmä tanssiakin, vai kuinka Johanna?

Johanna.

Tanssia saatte niin paljon kuin haluttaa vaan. Risto on käskenyt Hakalan Jannen tuomaan viulun mukanaan.

Liisa.

Sepä vasta hauskaa. Minun jo varpaitani kutiaa hyp-pimisen innosta. Näytänkö teille, kuinka vanhaa piikaa tanssitaan? Antakaahan vähän sijaa. (Laulaa puoliääneen ja tanssii.)

„Raatikoon, raatikoon, vanhat piat
 pannaan : , :
 Tuon, tuon Kyöpelin vuoren taa,
 Ett'ei noita, ett'ei noita pojat naida saa : , :“

Laura.

Oletkos siinä hurjastelematta. Kaikki katsovat tänne päin.

Liisa (herkiää tanssimasta).

Katsokoot. Minä siitä viis!

Johanna.

Sano Liisa: koska sitten tanssia saa, ell'ei häissä.

Liisa.

Näettekö, Janne jo ottaa viulunsa esiin. Kohta ilo alkaa. Ja morsianta viedään ensimmäisenä laattialle. Mahdat sinä sentään olla onnellinen tänä iltana, Johanna.

Johanna.

Onnelleni en tällä haavaa tiedä mittaa enkä määrää. Tänlaista päivää en vielä ikänäni ole elänyt.

Liisa.

Miekkonen. Koskahan tullee minun vuoroni.

Johanna.

Sitten, Liisa kulta, kun se oikea ilmestyy, se jolle Jumala on sinun määrännyt.

Liisa.

Niin, kuşa sen tietää. Ehk'ei ole minun osalleni luotukaan ketään.

Johanna.

On varmaan. Sinulle niinkuin muillekin.

Risto.

Terveydexsenne, hyvät vieraat. Tulkaapas maistamaan. Tänä iltana, miehet, saatte juoda niin paljon kuin haluttaa. Minä takaan, ett'ei meiltä tavarat kesken lopu. Noin. Antakaa mennä pohjaan saakka vaan yksin tein. Kas, niin. Kaadetaanpas kohta toista. Minun häissäni ei pidä kenenkään moittiman ryppyjen väliä liian pitkiksi.

Katri.

Kun eivät vaan joisi itseään pahasti humalaan tänä iltana.

Johanna.

Eihän nyt toki. Kyllä Risto pitää varalla.

Katri.

Jos hän sen muistaa.

Johanna.

Tietysti. Ei sitä tarvitse epäilläkään.

Liisa.

Ja mitä sitten, vaikka nyt hiukan joisivatkin. Silloinhan miehet aina ovat hauskimmillaan, kun ovat pikkuisen humalassa.

Vappu.

Ett'et vähän ajattele, Liisa. Saisit vaan juopon miehen, niin etköhän tuohon hauskuuteen pian kyllästyisi.

Laura.

Mutta tosi se on, ett'ei nykyiset miehet oikein roveissaan ole muuta kuin pullon ääressä.

Johanna.

Ei sitä kumminkaan sovi kaikista sanoa. On niitä vielä siivojakin joukossa. Eikös ole, Wappu?

Risto.

Nyt ne ovat täytetyt uudelleen. Ottakaa miehet. Juokaa, ja juokaa vahvasti; juokaa siksi kuin maailma pyörii ympäri silmissänne ja korvissanne humisee ja pauhaa pahemmin kuin Tampereen puuvillatehtaassa. Tiedätte silloin juoneenne Riston häitä.

Toppo.

Oikein puhuttu. Huonot pidot ne ovat, joista miehet selvinä kotia palajavat.

Risto.

Ja sitten alotamme polskaa. Eikö tuo viulusi ole jo viritetty, Janne? Annapas sieltä tulla oikeata tanssin säveltä. Noin, noin, hei vaan! Kyllä se Janne osaa. Pankaapa jou- tuun miehet. Ottakoon omansa itsekukin ja minä otan kai-

naloisen kanani. (Hyräellen Johannan luokse) „Kitkat, katkat, pitkät matkat. Sinä ja minä ja Sirkan Liisa, Puntun Paavo ja Juortonen Jussi, Kapakka Lassi ja Myllärin Matti —“

Johanna.

Kuulehan, Risto. Pari sanaa ensin.

Risto.

Vaikka kolme. Vai, niin. Oikeinko sitä mennään loittomma, ett'ei muut kuule. No, mitä maailman päivinä sinulla nyt onkaan?

Johanna.

Eihän täällä vaan ruvettanekaan pitämään pahaa elämää tänä iltana? Minua jo alkaa peloittaa.

Risto.

Pahaa elämää. Kissa vieköön. Sitäkö varten sinä noin totiseksi kävit. Elä turhia. Mitä pahaa elämää täällä pidettäisiin.

Johanna.

Jos miehet ryyppivät liiaksi ja humaltuvat.

Risto.

Entä sitten. Kerrankos semmoista tapahtuu. Olletikin tänlaisissa pidoissa. Eihän tuo niin kummaa olisi.

Johanna.

Se turmelisi meiltä koko hää-ilon. Risto kulta, oletan sinä ainakin varoillasi.

Risto.

Niin minäkö? (Hyräilee) Enkö minä häissäni Sais' olla vähän päissäni? — Ei se ole mies, eikä mikään, tiedätkös, joka ei koskaan uskalla edes väkeviä nauttia.

Johanna.

Hiljaa, hiljaa, elä puhu niin kovasti. Sinä lasket leikkiä, Risto, et sinä tarkoita sitä, mitä sanot. Minä häpeisinkin silmäni maalle, jos sinä itsesi humalaan joisit.

Risto.

Kas vaan! Näyttää siltä, kun — Kuules, Johanna, elä sinä unhota, mitä pappi meille äsken lausui.

Johanna.

Mitä niin?

Risto.

Että „mies on vaimon pää“.

Toppo.

„Mies on vaimon pää“, niinkuin kissa on hiiren pää.

Kustaa.

Ja myöhä on hiiren haukoitella, kun on puoleksi kissan suussa.

Risto.

Oikein, Kustaa, oikein, ha, ha, ha. Myöhä on hiiren haukoitella, kun on puoleksi kissan suussa. No, Johanna, joko aloitamme?

Johanna (laskee molemmat kätensä Riston käsiin).

Alottakaamme!

(Kaikki astuvat paikoilleen ja tanssivat polskaa. Tanssi käy yhä vilkkaammaksi, ilo nousee korkeimmalleen. Silloin aukeaa ovi ja Heikki raastaa sisään Homsantuuta, joka kaikin voimin panee vastaan. Tanssi taukoaa; itsekukin jää paikoilleen.)

Homsantu.

Minä en tahdo tulla, kuuletkos, minä en tahdo! Laske minut irti; sinä pakanan pallinaama, taikka minä puren sormesi poikki.

Risto.

Kerttu! (vetänyt syrjään.) Mitä ihmettä tästä nyt tulee kaan.

Heikki.

Siivolla, siivolla! Herran poika, niin hän riehuu kuin Penttinen pappilan kaivossa. Kas, kas, kuinka terävät kynnet sillä on. Kiusan kappale!

Homsantu.

Annatko mun olla.

Heikki.

Elä siinä suotta hihise, tulla sinun kumminkin pitää.

Ei auta tässä velikullatkaan. Kustaa, ota sinä toisesta kädestä.

Johanna.

Ei, ei, elkää häntä väkisin tuoko.

Kustaa.

Sittenpähän kumma lienee, ell'ei kaksi miestä tuomoista tytön tyyppää voittaisi. (Viskaavat hänet yhdessä tempauksessa menemään keskelle laattiaa.) Kas noin! Semmoisia puhvia minä annan, sanoi Vallas, kun päänsä lankkuun puski.

Toppo.

Mikä hiiden poropirkko tuo on?

(Kaikki nauravat ja suhisevat; tytöt vetääntyvät kuiskutellen vasempaan.)

(Homsantuu seisoo jäykkänä, kädet nyrkissä kupeilla, katselee tuimasti ympärilleen.)

Johanna.

Tervetultuasi, Kerttu!

Homsantuu.

Tuli nyt nurkkihän nuhina, sekä soppihin sohina.

Kustaa.

Etkö kuule, Homsantuu, morsian sinua puhuttelee.

Homsantuu.

Nimeni on Kerttu.

Johanna.

Tervetultua häihimme, Kerttu!

Homsantuu.

Pilkkapuikoksenneko minun tänne haetitte? (kädet kupeihin.) Hyvä! Tässä olen nyt. Tehkää parastanne. Koettakaa saatteko minusta enemmän kuin minkä kirves kivistä saa.

Toppo.

Ken on tuo satapaikkainen tyttöhuitukka, jonka ikenet on irvallaan ja silmät kiljan kaljallaan.

Kustaa.

Etkö sinä Homsantuuta ole ennen nähnyt? Hänen tuntee muuten koko maailma.

Homsantuu.

Sama juuri, jota kilvan olette kiehuttaneet kielikattilassanne ja hautoneet hammastenne välissä. Paljonko siitä työstänne lienette hyötynneet. Sanokaapa pilanpäin. Syntiä saitte sydämmen täyden, mutta sitähan teillä oli kyllältä jo entuudeltakin.

Toppo.

Voi, saksan pukki, sitä sappea. Toktiiko tuota ollenkaan likelle mennä, vai suihkuaako sen tuli suusta, lenteleekö kipinöitä kielen alta.

Johanna.

Pois, Toppo! Kerttua ei saa kukaan pilkkanaan pitää, hän on kutsuttu vieras, niinkuin kaikki muutkin. Ehken tahtoisit tulla tuonne toisten tyttöjen luokse, Kerttu?

Homsantuu.

En.

Johanna.

Minä takaan, että he kohtelevat sinua hyvin, jos vaan sinä puolestasi olet heille ystävällinen.

Homsantuu.

Ennen minä kuusia kumarran, kuin kumarran kunnottomia; ennen leppiä lepytän, kuin lepytän lempoloita.

Laura.

Tuo hävytön!

Katri.

Kuinka hän uskaltaakin.

Kustaa.

Emmeköhän sieppaa tyttöä uudelleen käsikynkistä ja vie häntä samaa tietä jälleen pois.

Heikki.

Ja samaa hampppua, jolla hänen toimmekin.

Johanna,

Hiljaa! Ei saa noin katkeroitaa hänen mieltään. Kuulettehan, se on kylläksi katkera jo ennestäänkin. Kerttu, lasi viiniä, jos saan tarjota.

Homsantuu.

En huoli.

Toppo.

Verkkasen tuli! Ei hän olekaan ruma, kun tarkemmin katson. Kaula on kuin kanervan varsi, huulet kuin hunajametsä ja poskipäät kuin kaksi puolikystä puolukkaa. Vähällä pitää, ett'en jo rupea häntä rakastamaan.

Homsantuu.

Tule vaan likelleni, niin revin sinulta silmät päästä.

Toppo.

No, no, ethän nyt kumminkaan. Saapa kattikin kuningasta katsoa, ell'ei muualta, niin uunin päältä.

Homsantuu.

Pakenetko, koira!

Toppo (kavahtaa takaisin).

Elä, luoja luoma.

Homsantuu (jälleen kylmänä ja tyynenä).

Liekö minun luoja luonut, vai lie synti synnyttänyt.

Johanna.

Elä välitä heistä, Kerttu. He eivät saa sinulle mitään pahaa tehdä, niin kauvan kuin olet minun turvissani.

Homsantuu.

Sinun turvissasi? Olenko minä mikään vaivainen, että minä turvaa tarvitsen? Mene loitommalle minusta. Sinua vihaan vielä enemmän kuin noita toisia.

Johanna.

Tyttö parka! Mikä sinun nuoren sydämmesi on noin koventanut.

Homsantuu.

Kysy sitä noilta kylän herjoilta. Ja kysy sitä ennen kaikkea omalta kurjalta sulhaseltasi, joka piileilee tuolla toisten takana, eikä uskalla näkyviini tulla.

Johanna.

Ristoa et saa soimata. Hän ei ole sinulle mitään pahaa ehnyt.

Homsantuu.

Mahdan sen tietää.

Johanna.

Astu esiin, Risto. Elä anna hänen loukata kunniaasi ilkeillä syytöksillään.

(Risto tulee verkalleen esiin.)

Johanna.

Näet, Homsantuu, eikö hän uskalla.

Homsantuu (katselee hetken äänetönnä Ristoa, puhkee sitten raivosta tukahdetulla äänellä puhumaan).

Petit vaivainen valasi, söit kuin koira kunniasi.

Risto.

Valehtelee, hi, hi, hi. Voi, peijakas, kuinka hän osaa kin omiansa panna.

Johanna.

Ja sitä sinä vaan naurat, Risto.

Homsantuu (askel lähemmäksi Ristoa, käsi ojennettuna).

Valehtelenko minä? Katso minua suoraan silmiin ja sano vielä kerran se sana, jos voit.

Johanna.

Voithan sinä, Risto!

Risto (naurahtelee hiukan hämillään, kääntyy pois ja lausuu puoliääneen miehille).

Joutuu sitä johonkin tässä maailmassa, minkä sittapörrö seipäasen.

Johanna (tukahduttaen heräävää tuskaa)

Tee, niinkuin hän käskee, Risto. Minä tiedän, että sinä voit.

(Hetkinen äänettömyys.)

Johanna.

Katso häntä silmiin, Risto. Syytön sinä kumminkin olet.

Homsantuu.

Käänny päin, jos uskallat sinä, kurja.

Johanna.

Tuolla tavalla annat itseäsi herjata kaikkein kuullen. Olisinko mies, kyllä häneltä suun tukkisin. En säälisi mokomata ollenkaan.

Homsantuu.

Joko paljastat kyntesi sinäkin, laupias samarialainen? Mainiota! Tuota juuri halusinkin. Tulkaa nyt kimppuuni jok'ainoa, minä en teitä pelkää. Minä huudan sittenkin, että kajahtaa korvissanne: Risto on sanansa syöjä, valansa rikkoja, kunnottomin konna, pahin petturi auringon alla.

Johanna.

Suuri Jumala, etkö sinä puolusta itseäsi, Risto? Kiellä häntä jo viimeinkin; masenna tuo käärme, joka sylkee meihin myrkyänsä.

Homsantuu.

Kiellä? Masenna? Minuako? Oho! Kiven alla on kieltäjäni, maan alla masentajani.

Risto.

Mitä sinä nyt joutavia pauhaat, Kerttu. Sovitaan pois kaikki vanhat vihat, syödään kissan kirppulihat. Ja sitten tanssimme polskaa, se on toista kuin tyhjästä riiteleminen. Minä vielä kaadan sinulle viiniäkin, Kerttu, tulepas juomaan.

Homsantuu.

Kelvoton! Viinilläkö tahdot syntivelkaasi viruttaa?

Risto.

Olipa tämä nyt sitten hyvinkin suuri synti. Kantänka, sanoi ruotsalainen. Kerrankos nuori mies hiukan narrailee kaunista tyttöä, ja olletikin tuonlaista halvempaa naista, kuin sinä olet, Kerttu parka, ilman että hänellä sen totisempia aikomuksia on. Eikös ryypätä miehet?

Homsantuu (melkein mieletönnä).

Seis! (tukahdetulla äänellä.) Minulla on vielä sana sanottavaa, ryypää sitten vasta. Sinä teeskentelit rakkautta, kun petos asui mielessäsi, sinä ehdollasi minun turmioon syöksit. Niinpä pitää sinun myös ansaittu palkkasi saaman. (Ottaa pövestään sormuksen, jonka heittää Riston eteen.) Tuon kihlasormuksesi

kanssa viskaan viimeisenkin hellempään tunteen sydämeeni. Tästä hetkestä lähtien leimuaa siellä vaan vihan ja kostonhimon liekit. Minun kiroukseni sinua seuraa aina kuolemaan saakka, vielä haudan tuolle puolenkin se ulottuu. Se painaa hartioitasi kuin vuori, se kalvaa rintaasi kuin mato, yötä päivää se sinulle muistuttaa kenen onnen ja elämän sortanut olet.

Johanna.

Auttakaa — minä pyörryn.

Yrjö (vie häntä tuolille istumaan).

Vettä, tuokaa vettä.

Vappu (antaa Johannalle vettä ja hieroo hänen ohauksiaan).

Homsantuu.

Joko nyt surkastuu tuo lemмен kukka? Joko lakastuu tuo kirkkokunnan kirkkain ja kansakunnan kaunein. Eihän vielä ole aika tullut. Nauti ensin sitä onnea, jonka toisen kadotukselle olet perustanut, nauti iloa ja lemмен ihanuutta niin kauvan kuin voit. Minä sillä välin kiertelen kuin huuhkain teidän onnenne majaa ja huudan: kosta, kosta, kosta! (Syöksee ulos.)

(Äänettömyyttä ja hämmästyttä.)

Vappu.

Kuinka sinun on laitasi, Johanna?

Yrjö.

Varsin huonosti, pelkään.

Johanna.

Ehkä se menee ohitse. — Olkaa tässä luonani te mollemmat.

Toppo.

Mutta, kas, siinä tytössä oli vasta pippuria. Oikein tulla turkin pippuria. Voi, sen pahanen päivä. Niin seisoi Ristokin hänen edessään kuin vaivainen syntinen, eikä saanut sanaakaan suustansa.

Kustaa.

Entä me muut sitten. Lempo vieköön, en ole minäkään monasti niin nolostunut kuin äsken.

Laura.

Siinä se nähtiin. Eikö käynyt aivan niinkuin minä jo sanoin.

Katri.

Tarvitsi Johannankin häntä tänne tahtoa. Tietäähän sen hyvin entisestäkin, ett'ei Homsantuu osaa ihmisiksi olla.

Risto.

Uh, uh, totta toisen kerran. Tämä pöyristys ei lähde ruumiista muulla kuin viinalla. (Täyttää lasit.) Mitä sinä sieltä haet, Toppo?

Toppo.

Katselen, mihin se sormus joutui, jonka tuo visapää maahan heitti.

Risto.

Anna velikulta olla, ei se maksa vaivaa. Se oli vaan tuommoinen vaskinen sormus; joutava, pahanpäiväinen, vaikka hän, hupakko, sitä povellaan kantoi. Tule ennen ottamaan ryyppy. Maljanne miehet!

(Kolme kovaa lyöntiä kuuluu seinään. Kaikki säpsähtävät, varsinkin naiset.)

Naiset.

Herra siunaa, mikä se oli?

Leena-Kaisa.

Kalma löi.

Anna-Maija.

Vai lienee maailman loppu käsissä.

Toppo (katsoo ikkunasta).

Eikö hiis! Homsantuu se vaan seinään jymähdytti, koska hän nyt tuolla nyrkkiä pui ja hyppää kuin villitty.

Risto.

Ulos miehet! Ottakaa kiinni se riivattu ja viekää poliisikamariin.

Johanna.

Ei, antakaa hänen olla rauhassa.

Risto.

Mitä vielä. Putkaan tytt vaan ja pian.

Toppo.

Myöhäistä! Hän juoksee pois, ette häntä enää kiinni saa. Tuolla hän jo lentää niin kaukana, ett'ei koko tytöstä näy muuta kuin hame, joka tuulessa liehuu.

Risto.

No, menköön sitten. Mutta peijakas hänen perii, jos hän vielä kerran mailleni tulee.

Liisa.

Semmoinen heittiö. Kun tärväsi koko ilomme. Saa nähdä, tuleeko tästä enää tämän parempaa.

Laura.

Tuskin, koska morsiankin noin surkealta näyttää.

Lotta.

Nämäpä vasta häät. Totta tosiaankin. Kannatti näitä tämmöisiä varten kukkaa rintaansa ostaa.

Katri.

Ja minun kun piti vielä sijainen toimittaa, kun ei rouva muuten olisi laskenut.

Vappu.

Onko sinun jo helpompi olla, Johanna?

Yrjö.

Ehkä tahdotte vähän vettä vielä?

Johanna.

En minä tarvitse enää mitään. Kun vaan jaksaisin sen verran, että pääsisin täältä pois.

Risto.

Johanna taisi säikähtyä vallan hukkaan. Elä huoli olla milläsikään koko asiasta. Ei siitä semmoisesta kannata pahaa mieltä pitää. Kuuletkos! Ei, mutta katsokaa, kuinka hän on lapsellinen. Itkee nyt tuota.

Vappu.

Onko se ihme? Menköön kukin itseensä. Ei mahtaisi olla niinkään hauskaa juuri hääliltana kuulla tuonlaisia sulhastaan.

Risto.

Minkälaisia?

Vappu.

Petoksia.

Risto.

Petoksia! Kaikkia mun pitää kuulla. Vai, petoksia. Olette te oikein hassuja. Petostako sekin on, jos tyttöjä hiukan narraa. Semmoisia aina tapahtuu.

Toppo.

Miesten narriksihan ne naiset ovat luotukin maailmaan. Eipä niillä mitä virkaa liene muuta.

Risto.

Niinpä kyllä. Ja mitä pahaa siinä on, jos nuori mies kauniita tyttöjä rakastelee. Ei hän sillä voi kaikkien kanssa naimiseen mennä, eipä jo vaan.

Vappu.

Mutta olittehan kihlannut tuon tytön, sen kuin ymmärsin. Minkätähden sitten jätitte hänen noin vaan.

Risto.

Minkätähden, minkätähden! Sepä kysymys. Tietysti sentähden kuin sain paremman. Tottahan Johanna toista on kuin Kerttu, jolla tyttöparalla ei ole kunnan hamettakaan, saatikka sitten rahoja pankissa niinkuin tällä. Ennemminhän minä toki sinut otin, Johanna, etkä suinkaan sinä minulle siitä vihaa kannan, vai kuinka, he, he, he.

Johanna (nousee).

Pois minun täytyy päästä, — pois, vaikka mikä olisi. Auttakaa minua, tytöt, irti näistä koristuksista.

Risto.

Mitä nyt? Mihin sinä aiot? Kesken kaikkea. Sano, hyvä ihminen.

Johanna.

En tiedä, kun vaan pääsen pois. Tottapahan sitten selviää. Sen kumminkin tunnen, että me kaksi emme yhteen sovi.

Risto.

Herra tule ja puserra, onko hän järkensä menettänyt?

Katri.

Mitä sinä ajattelet, Johanna. Vallanhan sinä laitat itsesi ihmisten nauruksi.

Laura.

Vast'ikään vihiltä päässyt ja nyt jo tahtois i erota miehestään. Ei semmoista ole ikipäivinä kuultu.

Lotta.

Ja mokomastakin syystä sitten. Hullun naikkosen tähden. Niin juuri; eihän Homsantuuta kukaan ihminen viisaina pidä.

Johanna.

Kuinka kovaan nuo neulat panittekaan. En saa niitä millään lähtemään.

(Repii kruunut ja harsot päästään.)

(Leena-Kaisa ja Anna-Maija tulevat esiin ja asettuvat molemmin puolin Johanna a).

Leena-Kaisa.

Näkkää tuossa, kuinka paha henki ihmistä riivaa, kun hänen vaan kerran pauloihinsa saa.

Johanna.

Paha henki? Minua?

Risto.

Niin kyllä. Pahan hengen yllytyksiä tuo on, ei muuta. Ei totisesti olekaan.

Vappu.

Lieneehän, mitä lieneekin, mutta Johannan sijassa teki sin juuri samoin.

Laura.

Toinen hyvä. Yllyttää vielä tuota hassua.

Katri.

Mitäs Vapusta. Ei hän olekaan niinkuin muut. Ajattelee aina toisin kaikissa asioissa.

Leena-Kaisa.

Vappu on maailman lapsi. Elä kuuntele häntä.

Vappu.

Mutta ajatelkaa, hyvät ihmiset, pikkuisen. Kuinka saat-

taisi elää yhdessä semmoisen miehen kanssa, johon ei voi luottaa. Mahdotonta suorastaan. Ennemmin toden totta menisin kaivoon.

Johanna.

Niin se on. Ennemmin kaivoon taikka sikoja paimentamaan. Elkkää minua estelkö, vaan antakaa minun mennä.

Anna-Maija.

Onneton, näinkö pian sinä pyhän vihkivalasi unhotat?

Johanna.

Vihkivalani! (Painaa päänsä alas.)

Leena-Kaisa.

Näinkö sinä miehesi tahdolle alammainen olet? Näinkö häntä miehenäsi ja herranasi kunnioitat.

Anna-Maija.

Emmekö kaikki olleet tässä todistajina äsken, kun sinut Riston haltuun annettiin, ollaksesi häneen elinkautesi sidottuna.

Leena-Kaisa.

Ja käyttäytyäksesi kaikessa niin, että miehellesi kelpaisit.

Risto.

„Että miehellesi kelpaisit.“ Niin papin sanat kuuluivat.

Anna-Maija.

Kohta ensimmäisessä vastoin käymisessä olet nyt kuitenkin valmis luopumaan hänestä, jonka tähden luotu olet, —

Risto.

— „sillä vaimo on luotu miehen tähden eikä mies vaimon tähden.“ Senkin pappi luki virsikirjasta.

Anna-Maija.

— olet valmis luopumaan hänestä, jonka tähden luotu olet, seurataksesi pahan hengen houkutusiksi ja omaa lihalista mieltäsi. Voi, sitä kadotuksen syvyyttä, jonka partaalla sinä, ihmis-parka, seisot.

Johanna.

Taidatte olla oikeassa. En tullut tuota ajatelleeksi. Hyvä Jumala, mitä nyt teen?

Leena-Kaisa.

Rukoile anteeksi mieheltäsi ja pyydä häntä kärsimään heikkouttasi, muistaen, että hän on vahvemmalla luonnolla ja suuremmalla viisaudella varustettuna.

Risto.

Kyllä, — kyllä minä sen muistan. Ja että minun tulee vaimoa parhaakseni hallita. Kaikki se vihkimäluvussa sanotaan. Enkä minä turhista vihaa pidä, vaan olen myöskin valmis antamaan Johannalle anteeksi.

Laura.

Kuuletteko, kuinka hyväluontoinen hän on. Ei pahaa sanaa kaikesta tästä.

Katri.

Noin ei olisi moni mies Riston sijassa tehnyt. Johanna saa kiittää onneaan.

Vappu.

Lähde jo pois, Johanna. Minun luonani saat asuntoa ensi aluksi.

Johanna.

En minä voi erota miehestäni. Olisihan se suuri synti.

Vappu.

Ja maarin mitä se olisi. Synti? Korjata erehdyistä, jonka huomaa tehneensä. En jaksa kuunnella.

Johanna.

Sinä et muista, että pappi on meidät yhteen vihkinyt.

Vappu.

Vaikka kohta, mitä se tähän kuuluu.

Laura.

Siunaa ja varjele, minkäläinen pakana hän on.

(Ulkona huudetaan: „morsian ulos!“)

Katri.

Kas niin! Nyt tahdotaan taaskin morsianta ulos ja tuommoisessa epäjärjestyksessä on hänen pukunsa.

Lotta.

Istu tähän tuolille, Johanna, niin laitamme kaikki kuntoon jälleen tuota pikaa.

Katri.

Kuinka ne pauhaavat. Odottakaahan siellä nyt siunaa-
ma hetki ja olkaa hiljempää. Kyllä meitä vähemmälläkin
saatte nähdä. No, — ehkä se jo kelpaa. Kunhan on vähän
sinnepäinkin. Lähdetään jo.

(Menevät ikkunan eteen. Eläköön-huutoja kaikuu. Risto
ryyppää ja tarjoo miehille.)

Vappu.

Noinkohan sitä ennen vanhan testamentin aikaan uhri-
lampaillekin huudettiin, kun niitä teurastettaviksi vietiin. Mitä
luulette, Leena-Kaisa.

Leena-Kaisa.

Sitä väliä minä en tiedä. Mutta kuinka niin?

Vappu.

Ilman vaan kysyn.

Leena-Kaisa.

Taidat viisastella. Tuommoinen puhe on muuten hyvin
sopimatonta häävieraalle.

Vappu.

Poispa minä täältä lähdenkin. — Jää hyvästi, Johanna!

Johanna.

Nytkö jo? Viivy vielä hetkinen, Vappu.

Vappu.

Ei kiitos paljon. Hääilosta olen tällä kertaa saanut
tarpeekseni. Hyvästi vaan kaikki. (Menee.)

Risto.

Olipa sillä helkkarin kiire. „Hääilosta saanut tarpeek-
seen!“ Vastahan se, tiedämmä, oikein alkaakin. Panepas
polskaa, Janne, taas, niin pääsemme tanssimaan.

Katri.

Se oli hyvä sana. Tanssia meidän täytyy että morsia-
menkin poskille punaa tulee. Näettekö, kuinka kalpea hän
on?

Johanna.

Jättäkää tanssi tänä iltana, ei se enää käy.

Risto.

Mikäs sitä estää. Nyt se vasta käykin, kun on vähän lasia kallisteltu. Ota sinä, Toppo, Johanna pariksesi, minä tanssin tuon iloisen Liisan kanssa. (Hyräillee.) „Likka nätti ja sorea, poika potra ja korea, Likka tanssivi somasti, poika polkevi kovasti.“ — Eikös niin Liisa?

Toppo (kumartaa Johannalle)

Saanko luvan?

Johanna.

Minä istun ennemmin tässä ja katselen.

Risto.

Mitä nyt taas?

Johanna.

En minä jaksa, Risto. Olen niin väsynyt, ja aivan kuin kuumeessa. Varmaan kaadun, jos laattialle menen.

Risto.

Vieläkös vain. Tule pois joukkoon. Tietysti sinun tanssia täytyy, kuinkas muuten.

Toppo.

No, Johanna! Anna huolia honkasien, surra suuren suopetäjän ja tule sinä meidän kanssamme jalkoja heittelemään.

Risto.

Joutuun, joutuun, Johanna. Kas niin. Ja te muut myöskin. Elkkää viivytelkö noin, eihän tällä lailla ikinä päästä alkuun.

(Janne soittaa; kaikki asettuvat paikoilleen.)

Anna-Maija.

Onneksi saimme Johannan järkeensä sentään.

Leena-Kaisa.

Jumalan kiitos, että kaikki näin hyvin päättyi. Minä jo pelkäsin, mitä tästä piti tulemankaan.

(Polska alkaa.)

(Esirippu alas.)

TOINEN NÄYTÖS.

(Kauppatori. Taaempana vasempaan muutamia kojuja ja pöytä, täynnä kaikenlaista tavaraa. Myyjiä ja ostajia. Oikeaan poikia, reput kainalossa, heittävät palloa. Perällä viisunkauppias laulelee ja myy sen ohessa arkki-viisuja ympärillä seisoville, joiden joukossa Liisakin nähdään. Katri ja Laura ostavat vasemmalla kaaliksia. Etummaisena eräässä kojussa vasemmalla on Vappu myymässä).

Viisunkauppias

„Istuen ihanassa
Raikkaassa lehdossa
Nyt Akseli ja Hilda,
Hänen morsiamensa.
Kauniina kesäyönä
He rakkaudestaan
Puhuivat muistutellen
Muinaista onneaan.“

„Ja ikävä ja hauska
Se yö oli Hildalle
Hän armastansa lempi
Ja nojas rinnalle
Hän suruissansa laului
Ja huolin huokaili:
Hyvästi kauniit lehdot,
Hyvästi armaani!“

Johanna (tulee oikealta, pysähtyy epävakaisena; katselee vuoron rahaa kädessään, vuoron myyjää; erikseen).

Yksi ainoa marka! Ei penniäkään enempää. Eikä tietoa, mistä toista sijaan tulee. (Katselee hetken äänetönnä rahaansa.) Mitä tällä nyt teen? Ostanko maitoa lapselle, vaiko leipää meille kaikille.

(Katri ja Laura tulevat häntä vastaan. Liisa huomaa heidät ja rientää arkkiveisu kädessä ja koppa käsivarrella heidän luokseen.)

Katri.

No, vielähan se Johannakin elää. Terve, terve! On siitä aikoja kulunut, kun sinun viimeksi näin.

Laura.

Kuinka sinä olet hirmuisesti muuttunut. Ja vuosi on vasta kulunut siitä, kun häitäsi vietimme. Ei sinua tuntisi enää samaksi ihmiseksikään.

Johanna.

Makasin ensin kauvan aikaa sairaana ja sitten on taas pieni poikani ollut kipeänä. Kun kaikki yöt saa valvoa kätkyen ääressä, niin kyllä kasvot kalpenevat.

Liisa.

Vai niin, vai on sinulla jo poika. En minä ole tiennytkään. No, ei tässä maailmassa. Joko hän on vanhakin? Kolmen kuukauden, sanot? Ja kenenkä näköinen? Onko hän äitiinsä vai isäänsä? Minäpä tullen häntä katsomaan jonakuna päivänä. Vai on sinulla poika!

Johanna.

Hän on niin hento ja kivulias, lapsi raukka. Ehkä Herra hänen pianikin korjaa.

Katri.

Ei siihen ole taikaa. Kivuliaisista lapsista usein tulee ihan terveitä, kun niitä vaan hoidetaan. Kyllä oli meidänkin Iigori pienenä niin laiha ja huono, ett'ei suinkaan olisi juullut hänestä kalua saatavan. Mutta annas, kun rouva rupesi syöttämään pojalle muniä ja hakattua, tuoretta raavaan lihaa, niin heti se alkoi kasvaa ja lihoa oikein silmissä. Nä-

kisitte vaan kuinka riski ja terve hän nyt on. Posketkin niin punaiset ja paksut, että niitä ilokseen katselee.

Laura.

Meidän Eveliinaa taas pidettiin mallashauteissa. Pantiin koko kappa maltaita aina kerrallaan korvoon. Koetapas sinäkin, Johanna, sitä keinoa.

Johanna (hymyillen).

Munia, lihaa, maltaita! Kyllä kuulee, että te palvellette herrasväessä. Ei noita kaikkia meikäläisten varoilla osteta.

Laura.

No, hyvänen aika! Kaksi nuorta tervettä ihmistä ja yksi ainoa lapsi. Totta nyt tuolle jaksaisi hankkia vaikka mitä. Eikä ne semmoiset mallashauteet sitä pait' koko maailmaa maksa. Mutta sinä olet vaan niin tarkka, Johanna, siinä koko asia.

Liisa.

Olihan sinulla omia rahoja pankissa, osta niillä.

Katri.

Niin, tosiaankin. Omia rahoja on ihmisellä, ett'ei tarvitse mieheltäänkään joka ropoa rukoilla, ja yhtäkaikki kehittää varojen vähyyttä syyttää. Kuka olisi ennen aikaan uskonut sinusta noin ahnasta tulevan.

Liisa.

Mikä sinun on Johanna? Oletko sairas?

Johanna.

Ei — en minä sairas ole. Välistä vaan ottaa niin pahasti sydämmestä.

Katri.

Ai, ai. Sinä näytät kovin huonolta. Jaksatko kävellä, vai tulenko sinua taluttamaan? Ethän vaan kaadu.

Johanna.

Ei, anna minun olla. Kyllä se ohitse menee. Hyvästi nyt tällä kertaa, tytöt. Hyvästi Liisa! Tule sitten joskus katsomaan poikaani, koska mielesi tekee.

Liisa.

Hyvästi, hyvästi. Kyllä minä tulen. Kuules, Johanna, vielä kun kysyn. Miltä sinusta nyt tuntuu miehelässä olo? Eikö se ole vähän hauskaa sentään?

Johanna.

Elä kaikkea kysele. Saat kai sen itsekin aikanaan kokea, lapsi parka. (Menee jonkun verran vasempaan, pysähtyy ja puhuu erikseen.) Omia rahoja pankissa! Omia rahoja? Niin, olinhan ne rehellisesti saanut kokoon kymmenvuotisessa palveluksessa. Mutta, hyvä Jumala, olivatko ne sittenkään omiani? (Menee Vapun luokse.)

Katri (katsellee Johannan jälkeen).

Mikä tuota vaimoa vaivannee? Ei hän ole oikealla jäljellä, muistakaa minun sanoneeni.

Laura.

Kuka hänen tietää. Minä en ole voinut kärsiä koko ihmistä enää sen jälkeen, kun hän niin tyhmästi käyttäytyi häissänsä. Vieläkö aiotte viipyä täällä? Minun ainakin täytyy lähteä.

Katri.

Minun myös. Ei ole hyvä vitkastella, kun on toisen leivässä.

Liisa (katsoo koppaansa).

Voi Taavetti! Enhän minä vielä ole saanutkaan tarpeitani. Mahtaa rouvalla taas olla tortut lämpiminä, kun kotia pääsen.

(Liisa perälle ostoksia tekemään, Laura ja Katri oikeaan.)

Vappu.

Niinkuin sanoin, Johanna hyvä, nauloittain ei kannata myydä leipää nyt alle kahdentoista pennin, kun jauhot ovat niin kalliita. Mutta jos koko leiviskän ostat, saat pikkuisen huokeammalla.

(Risto ja Toppo ilmestyvät perälle.)

Johanna.

En voi. Minulla ei tällä kertaa ole rahaa kuin yksi markka ja täytyy ostaa vähän maitoakin lapselle.

Vappu.

Tuolla tulee miehesi; ehkä saat häneltä lisää.

Johanna (säpsähtää, kätkee kätensä esi-
liinan alle ja väistyy jonkuu verran syr-
jään).

Risto.

Niin, mitäs nyt teemme, Toppo? Ryyppy pitäisi saada näin aamutuimaan, eikä ole rahaa. (Vetää taskunsa nurin) Ei niin penniä. Toinen tasku tyhjä, toisessa ei mitään. Sano, velikulta, mikä tulee meille neuvoksi.

Toppo.

Näetkö vaimoasi?

Risto.

Johannaa? Onko hän täällä? No hiis, eukko ei ole tyhjin käsin torille tullut.

Toppo (hyräillee).

„Heijuu, ajunttanpoo, Nostakaa ylös, laskekaa jo.“ Vaimolla rahaa, miehellä ei. Muistatkos vielä, mitä sinulle häissäsi sanoin? „Rahat ovat minun, niitä et tuhlaakaan niin juuri kuin itse tahdot.“ Kävikö toteen?

Risto.

No, ei käynyt, ole siitä vissi. Vai „rahat ovat minun“. Oho toki! Elä usko, rakas sielu, että kissa lentää. Johanna aina pitää neuvonsa ja hankkii itselleen jonkun pennin, mutta sekin kuuluu minulle tykö, niin sanoo laki ja asetus.

Toppo.

Mutta eukkosi, eikö hän ole toista mieltä?

Risto.

Vastoin lakia ja oikeutta maassa? Ehei! Ei sitä niin sentään. „Elä maassa maan tavalla, taikka maasta pois.“ Näetkös, kuinka hän minua pelkää. Piiloitteleksen ja hiipii pakoon kuin varas juuri. Todistus siitä, että hänellä on rahaa. Malta vähäisen, Toppo, koht'sillään saamme ryyppy.
(Rientää Johannan luokse.)

Toppo.

Jokohan tuo tottakin onnistuu. En minä vaan vaimon sijassa —

Risto.

Johanna, odota, elä mene. Kuule onko sinulla yhtään rahaa?

Johanna.

Kuinka niin?

Risto.

Minä olisin tarvinnut. Anna tänne, eläkä tee verukkeita, näenhän sen silmistäsikin, että sinulla on.

Johanna.

On yksi ainoa markka, jonka ikään sain kutomapalkkaa kahdesta sukkaparista. En minä voi antaa sitä sinulle, Risto. Se täytyy panna ruokaan, sillä lapsi itkee kotona nälässään.

Risto.

Joko sinä taas inttää vastaan, vaikka hyvin tiedät, ett'ei se mihinkään auta. Tuo nyt vaan kauniisti raha tänne, niin pääset vähemmällä vaivalla. Saat sinä aina toista sen verran kuin lapsen ruokaan tarvitset.

Johanna.

Kolme vuorokautta meni minulta ummelleen noita sukkia kutoessani. Ennenkuin toisen markan ansaitsen, on lapsi kuollut nälkään. Enkä minäkään enää kykene työhön, ell'en saa leipää. Moneen päivään en ole syönyt muuta kuin suolavettä ja perunoita. Lapsi kun sitten vielä imee tyhjää rintaa, niin onko ihme, että voimat menevät. Tuskin enää pystyssä pysyn.

Risto.

Kehtaat vielä valittaa. Eikö se ole oma syysi Olisit mennyt sepältä lainaamaan, niinkuin tuhannen kertaa olen sanonut. Hän sinulta ei kumminkaan mitään kieltäisi.

Johanna.

Enhän voi millään tavalla mennä velkaa tekemään, kun tiedän, ett'en sitä koskaan saisi maksetuksi. Koetan sitten ennemmin hankkia jollakin muulla keinolla taikka tulla ilman toimeen.

Risto.

Tee kuin tahdot, mutta syytä myöskin itseäsi, jos puu-

tetta kärsit. Ja vedä jo välehen roposi esiin. Toppo tuolla nauraa, kun näin kauvan saan sinua rukoilla.

Johanna.

En minä anna ainoata rahaani, en vaikka mikä olisi. Kuinka sinä julkeatkaan sitä minulta tahtoa. Eikö siinä kyllin, että olet juonut ja tuhlannut kaikki entiset säästöni, vieläkö sinun lisäksi pitää penni penniltä ryöstää minulta pienet ansionikin. Sinulla ei ole omaatuntoa, ei hiventäkään. Onko tuo enää laitaa, ett'ei mies huoli käydä työssä enää ollenkaan, juo vaan ja hurraa päivät päätään, siksi kun saa kaikki hävitetyksi, mitä vaimo on koonnut. Ajattele sentään vähän, mikä meille tulee eteen. Nyt olemme jo niin hyvin kuin maantiellä, eikä ole vielä kulunut kuin vuosi siitä, kun yhteen menimme. Keppi-kerjäläisiä meistä tulee tuossa paikassa, ei auta mikään.

Risto.

Oletkos huutamatta siinä! Kaiken näköisiä. Kun rupeaa pauhaamaan keskellä toria aivan kuin hullu. Etkö sinä vähän häpeä. Ihmisetkin sinuun katsovat kuin kummaan.

Johanna (itkien).

Minkä sille taidan, kun olen näin onnettomaan tilaan joutunut. En suinkaan minä itsestäni välittäisi, mutta lapsi raukka kun saa kärsiä ja ihan nälkään nääntyä.

Risto.

Niin, itke siinä nyt vielä ja ruikuttele. Hyvästäkin asiasta kuin yhdestä markasta. Luulisin olevan jo hengen hädän.

Johanna.

Yhdestä markasta? Onko tämä sitten ensi kerran, kun minulta vältäväkisin otat hiellä ja vaivalla ansaitut pennini. Puhumattakaan niistä, mitkä olin kerännyt ennen naimistani.

Risto.

Vai myötäjaisistasi sinä tässä vielä rupeat ylpeilemään. Mokomastakin summasta, kuin kuusisataa markkaa. Moni vaimo on tuonut tuhansia ja kymmeniä tuhansia miehelleen,

eikä niistä sentään pitkiä puheita pidä. Olet sinä se kapine, olet jo vaan.

Johanna.

Ensi kerran niistä mainitsin ja olkoon viimeinen myöskin. En tiedä, kuinka tuo pääsi suustani. Kun mieli on katkera, tulee ihminen sanoneeksi paljon semmoista, jota ei tahtoisikaan.

Risto.

Niin, olkoon nyt; mutta tuo raha hyvällä jo tänne, taikka minä käsken poliisia tuolta avukseni. Näytetään, saadaanko eukkoa tottelemaan, vai ei. No, kuinka käy? Joko minä huudan? Hei, po —

Johanna.

Ei, elä käske, tuossa on. Ottaisit henkeni samalla, että pääsisin tästä kurjuudesta.

Risto.

„Tästä kurjuudesta!“ Mikähän sinulla on hätänä siinä. Mene edes kotia tillittelemään, ett'et joudu vielä koko kaupungin pilkaksi. (Menee Topon luokse.)

Toppo.

Noo? Tuliko rahaa?

Risto.

Mikäs siinä oli. Näetkös tuota?

Toppo.

Hei, pullon hinta. Nytpä meidän kelpaa.

Risto.

Eukko minua vaan harmittaa. Kun pani semmoista tinkaa, että pois tieltä.

Toppo.

Jo minä arvasin. Mutta „ole mies, kärsi kaikki.“ Onhan jo virsikirjassakin sanottu että miehen pitää usein vai monsa heikkoutta kärsimän. Ne, näet, kun ovat noita maailman hentoja astioita.

Risto.

Lähdemmekö sitten anniskeluun, vai kuinka?

Toppo.

Tietysti. Sinne menemme ja elämme taas niinkuin herrat vaan tämän päivää. (Laskee kätensä Riston kaulaan; laulaa.)
 „Ei saa moittia juomari-poikaa, juomari-poikaa, juomari-poikaa, Mies se on paikallansa. Ja mies se on paikallansa“
 — — — (oikeaan).

Vappu.

Mihinkä sinä jäit, Johanna? Tule pois leivän kauppa tekemään.

Johanna.

Toisen kerran, Vappu kulta. Nyt ei sovi.

Vappu.

Minkätähden ei? Hintaako moitit?

Johanna.

Ei, en minä hintaa moiti, mutta tällä erää täytyy jättää ostokset sikseen.

Vappu.

Tulehan kumminkin likemmäksi, miulla olisi vähän muutaakin puhumista. Kuule, etkö sinä tahtois ruveta kangasta kutomaan? Vörskyn rouva pyysi minun tässä tuonoin tiedustelevaan jotakuta luotettavaa ihmistä, joka olisi taitava semmoiseen työhön. Ajattelin kohta sinua, sillä muita en tunne, joiden rehellisyyttä vois in niin taata.

Johanna.

Voi, kuinka mielelläni otan kankaan kutomista, jos vaan saan. Sehän olisi minulle oikein suureksi avuksi näin tiukkana aikana, sillä aina kankaalla kumminkin enemmän ansaitsee, kuin muulla käsityöllä. Joko hän kuinka pian tahtois saada sen kuteille?

Vappu.

Mene kuulemaan. Sano, että minä sinut lähetin. Mutta yksi asia vielä. Jos vaan tahdot, niin saat minulta velaksikin leipää. Tunnenhan sinut sen verran. Maksat sitten kun voit.

Johanna.

Tuhannen kiitosta! Nyt kun minulle tulee työtä, voin sen ehkä piankin suorittaa.

Vappu.

Kas tässä on puoli leiviskää. Anna minä panen sen tuohon vaatteesen.

Johanna.

Jumala palkitkoon sinulle hyvyytesi minua kohtaan, Vappu. En taida sinua niin kiittää kaikesta, kun pitäisi. (Sitoo nyyttinsä, jättää hyvästi ja menee vasempaan.)

Homsantuu (tulee juosten oikealta ja lykkää yksipyöräisiä kääryjä, joissa hänellä on perunoita. — Katupoikia seuraa häntä kintereissä).

Pojat.

Homsantuu, mustalaistyttö. Homsantuu! Kenen perunamaassa olet varkaissa käynyt?

Homsantuu (torjuu poikia luotaan).

Oletteko siivolla siinä. Menkää tiehenne mokomat.

Poliisi.

Missä olet noita kasvattanut?

Homsantuu.

En missään. Nostamapalkkaa olen saanut jok'ainoan. Mutta mitä se sinuun kuuluu?

Ensimmäinen poika.

Sui muoria, onko muorilla vaaria?

Toinen poika.

Elkää menkö liian likelle. Sillä on suu kuin syöväällä sudella.

Kolmas poika.

Varikseltako sinä, Homsantuu, olet varren saanut, ja korpiltako olet tuon nenän kopannut?

Ensimmäinen poika.

Kuinka sinusta tuli noin mustaverinen sitten vielä. Lieköhän emosi sinun kekäleistä keräellyt, sysilöistä synnyttelyt?

(Risto ja Toppo tulevat perälle. Toppo estelee Ristoa menemästä Homsantuun luokse.)

Toinen poika.

Ett'emmekö sinun sukuperäsi tuntisi, Homsantuu? Mustalainen äitisi oli.

Kolmas poika.

Ruumenpurnu, tervatynnyri, syltysammio —

Risto (repäisee itsensä irti Toposta ja ajaa pojat pois).

Kyllä minä niitä opetan. Pakenetteko siitä, vai? Semmoisia nulikoita. Koettakaapas vielä tulla tänne. (Takaisin Homsantuun luokse.) Hyvää päivää, Kerttu, taas monest' aikaa. Mitä sinulle kuuluu?

Homsantuu (istuu kärryilleen ja viskelee perunoita palloina ylös ilmaan. Ei ole Ristoa näkevinään).

Risto.

Minä sinun pelastin noista poika pahuksista.

Homsantuu.

Turha vaiva. Niistä olisin kyllä itsekin selvinnyt.

Toppo.

Näet nyt, mitä sinä hänestä kostut. Kun viitsitkin tuon turjakkeen jäljessä juosta. Tule pois anniskeluun takaisin. Panemme pari peliä kontraa ja juomme pullon loppuun.

Risto.

Mene edellä, minä tulen jahka kerkiän. Täytyyhän miehen toki entistä morsiantaan tervehtiä, vaikka ihme olisi, eikös niin, Kerttu?

Homsantuu.

Pysy vaan erilläsi. Minulla ei ole sinun kanssasi mitään tekemistä.

Toppo.

Siinä sen kuulit.

Risto.

Yhäkö sinä olet minulle äkeissäsi? Ja minussa, tiedätkö, tuo vanha rakkaus syttyi uuteen tuleen heti kun anniskelun ikkunasta näin sinun juoksevan ohitse.

Homsantuu (hyppää ylös).

Pois luotani!

Risto.

No, no, hiljaa hiljaa. Euhän minä sinulle pahaa tee.

Toppo.

Perhana, kuinka uljas. Sinun täytyy väkisenkin mieltä, Homsaliisa, vai mikä sinä olet.

Homsantuu (kääntyy väkijoukkoon).

Eikö kukaan tahdo ostaa perunoita? Kaksikymmentäviisi penniä kappa.

Toppo.

Päästäpä, Risto, minua likemmäksi. Paremmin minä kumminkin osaan tyttöjen kanssa leikkiä laskea kuin sinä.

Homsantuu.

Perunat ovat hyviä. Tulkaa katsomaan.

Toppo (puoleksi laulaen).

„Ofilia mansulalii, Ofilia mansulalii.“ — Muistatko vielä sukusi kieltä, sinä mustasilmä murheenlapsi? „Ala bingelibii, ala dackeli dii, Saridoo! Ala bingeli bii, ala dackeli dii, Saridoo! Ala baskusi, nellusi, vatsusi, Sulamala, sulamala sumperin sutsatsii. Ofilia mansulalii, Sinsilä, kimsilä, rattentaal.“

Homsantuu.

Mitä siinä suotta leukojasi levittelet ja hampaitasi harjoittelet.

Toppo.

Mustalaista se on, heimosi kieltä, etkö sitä tunne? — „Ala bingeli bii, ala dackeli dii vaktartaa. Konsunellos vad, ala vengos vad, ala miira, miira Surted sudsura vaktartaa.“

Homsantuu.

Noin kiehunce kieleksi vielä kerran pirun pihtienkin välissä.

Toppo.

Ei, Risto, lähtään pois. Tuolle myrkkyhampaalle ei kannata suutansa piekseä.

Risto.

Jahkas minä koetan. — Kerttu kultani, kanamarjani,

punakukkani, sokuritokkani, tule paiskaamaan kättä ja sano: pois vihojen vimmaukset, puhas siunaus sijahan!

Homsantuu.

Herjetkää minua kiusaamasta, te kyykäärmeet; muutoin ei kunnian kukko laula.

Risto (laulaa).

„Heija, veija, veikkoset ja heija veija vennen; Missä on se rakkaus, jok' oli meissä ennen“ —

Homsantuu.

Olisi minulla vaan ase, niin kuoliaaksi sinun löisin tuohon paikkaan.

Toppo.

Sitä vasta on kiukkupussi.

Risto.

Karhun sappi sillä tytöllä on.

Homsantuu.

Karhun sappi ja kynsissä kymmenen viikatetta. Tule vaan likelle, niin —

Risto.

Ettäkö sinua pelkäisin, sitten? Johan nyt. Syliini sinun sieppaan, ennenkuin tiedät asiastakaan.

Homsantuu.

Anna minun olla, taikka noidun sinun suin syteen, päin saveen, jotta silmäsi kellelleen jäävät.

Risto.

Ethän sinä edes osakaan noitua. (Ottaa häntä suolivyöltä.)

Homsantuu (repäisee itsensä irti ja viskelee häntä perunoilla).

Tuossa saat, tuossa, tuossa ja tuossa —

Risto.

Voi, lasta. Perunoillako luulet aika miehen voittavasi? (Koettaa taas ottaa häntä kiinni.)

Homsantuu (ottaa hiekkaa maasta ja viskaa häntä silmiin).

Entäs nyt — entäs nyt —?

Risto.

Elä hemmetissä! Pahuus, kun sokasi minulta silmät.

Homsantuu.

Saitko vihdoinkin tarpeeksesi.

Toppo.

No, Risto, tappiollehan sinä taisit joutuakin.

Risto.

Ole ilkkumatta. Tässä on tosi edessä.

Homsantuu.

Kumpu kirvelisikin vähän aikaa. Muistat silloin antaa minun vast'edes olla rauhassa.

Toppo.

Mahdoit totella minua ja pysyä anniskelussa.

Risto.

Auttakaa, hyvät ihmiset. Eikö kellään ole vettä tai maitopisaraa?

(Ihmisiä kokoontuu ympärille. Hom santuu istuu kärryinsä reunalle.)

Eräs eukko.

Mikä silmille on tullut?

Risto.

Tyttö tuolla viskasi ne täyteen hiekkää ja multaa.

Eukko.

Kuka tyttö?

Homsantuu.

Minä.

Ääni väkijoukosta.

Mustalainen, pakana.

Toinen.

Selkäsaunan sietäisit, mokoma.

Eukko.

Istu tuonne kärryille, niin saan katsoa niitä tarkemmin.
(Homsantuu nousee ja antaa sijaa.)

Risto.

Niin ne polttavat kuin tulessa.

Eukko.

Ihmekö se on. Hyvä Jumala, silkkä verihän niistä lähtee. Elä, mies poloinen, hiero niitä edes enää. Vooi, voi Ei näistä ikinä kalua tule, näistä silmistä.

Toppo.

Oho? Jokohan tottakin niin hullusti kävi.

Eukko.

Sokeaksi tulee mies parka auttamatta. Sanokaa minua valehtelijaksi.

Homsantuu.

Sokeaksi? Tuleeko hän sokeaksi? — Se ei ole totta.

Ääni väkijoukosta.

Kyllä Sauna-Anna tietää. Hän on hyvä silmäin katsoja.

Homsantuu.

Eihän näkö niin vähästä voi mennä.

Eukko.

Tule katsomaan. Silmät ovat kuin veripallot juuri.

Risto.

Onko nyt mielesi hyvä, Kerttu? Voi, saakeli, kuinka niitä kirveltää.

Homsantuu.

Pankaa niihin jotakin.

Eukko.

Mitäs tässä nyt osaa niihin panna.

Homsantuu.

Rohtoa, voidetta. Ettekö tiedä neuvoa mitään.

Eukko.

Kyllä, jos vaan rahaa on.

Homsantuu.

Sitä saadaan. Sitä hankin vaikka kiven kolosta. (Ottaa povestaan rahakukkaron.) Tuossa aluksi. Lähettäkää joku apteekkiin. Uuteen apteekkiin, joka on tässä likiänä. Pian, pian! Minä sillä välin toimitan enemmän rahaa. Eikö kukaan osta perunoita?

(Eukko kuiskaa jotakin eräälle pojalle, joka lähtee menemään.)

Homsantuu.

Juokse, poika, juokse minkä ennätät.

Risto.

Tuska vaan nousee nousemistansa. Kyllä minulta nyt silmä-kullat menivät.

Homsantuu.

Elä hätäile vielä. Odotetaan. Kohta tuo poika rohdot. Ehkä niistä on apua. Kun saat paljon rohtoja, oikein paljon. (Juoksee perälle, jossa muutamia herroja seisoo, papyrossia polttaen.)

Ääni väkijoukosta.

Tulipas tytölle pelko.

Toinen

Se on tietty. Johan nyt vähemmästäkin.

Homsantuu.

Hyvät herrat, annatteko minulle rahaa? Minä tanssin teille niin ihmeen kauniin mustalais-tanssin.

Ensimmäinen herra.

Tusan till vacker flicka.

Toinen herra.

Zigenerska, tror jag.

Homsantuu.

Annatteko minulle rahaa?

Ensimmäinen herra.

Så innerligt hon ber.

Kolmas herra.

Nej, men se på de ögouen!

Neljäs herra.

Charmant!

Homsantuu.

Hyvät herrat, saanko tanssia teille?

Ensimmäinen herra.

Vi låta henne dansa.

Toinen herra.

Ja, ja, naturligtvis.

Kolmas herra.

Ypperligt!

Neljäs herra.

Tanssi, tanssi. Sinä kaunis tyttö. Me anta raha! Kaunis tyttö sa aina paljon raha. Paljon raha.

Homsantuu (viskaa käräyt tieltään).

Tehkää sijaa ja laulakaa!

(Väki joukko laulaa. Homsantuu tanssii.)

„Ilta on raitis,
Hauska on hyppele.
Sävel on kaunis,
Vilkas vippely.
Tulkaapa tänne
Mua katsomaan,
Teille ma tanssin
Ja laulan vaan.
Ma hyppelele ja laulelele
Ma hyppelele ja laulelele.“

„Musta mun tukka,
Kaunis mun vartalo.
Köyhä oon rukka,
Kurja kohtalo.
Päivällä tanssin
Ja iloitsen,
Öisin ma itken
Ja huokailen
Niin öisin itken, huokailen,
Vaan nyt mä nauran tanssien.“

(Kokoo rahaa esiliinaansa ja vie ne Ristolle.)

Esirippu alas.

KOLMAS NÄYTÖS.

(Metsäinen seutu. Oikeaan heinälato. Kuvalo.)

Homsantuu (tulee oikealta).

Pois täältä, kauvas, kauvas pois — Aina sinne, kussa ei kuu kumota eikä aurinko valota. Taikka järven pohjaan tuonne, niin syvälle mutaan, ett'ei aallotkaan sieltä kadonnutta löytäisi. Mitä minä maailmassa teen. Ei minulla täällä sijaa ole; ei yksikään ihminen minua kaipaa eikä itke. Miksi, Jumala, loit näin kurjan olennon, josta ei kenellekään iloa ole, ja jota ei kukaan, kukaan, ei kukaan rakasta. (Heittäytyy puun juurelle vasempaan ja puhkeaa haikeaan itkuun.)

(Vasemmalta tulee mustalaisjoukko, Helka edellä, Hagert, Ilona ja heidän kaksi lastansa jäljessä.)

Helka.

Hei, tulkaa tänne! Täällä on lato, jossa saamme oivallisen yösijan. Heinissä makaamme tuolla paremmin kuin höyhentyynyillä.

Ilona.

Muori, näetkö, tuolla joku on pitkällään puun alla.

Helka.

Totta maar', siell' on ihminen. Hei, kuka se?

Homsantuu.

Maan mato, tuonen toukka, kalojen ruoka.

Helka.

Kies' avit', jopa sinä olet meitä melkein kurjempi. Mistä olet, poloinen?

Homsantuu.

Mistäkö olen? Niin, sanoisin, jos tietäisin. Onko

turvattomalla tupaa, onko onnettomalla katosta? Sorsalla on sijansa suojat, allilla tyynet asunnot, mutta kovaosaisella on vaan korpi kotona, salo saunana ja aidan soppi suojana.

Ilona (erikseen Hagertille).

Kuuletko, Hagert, hänen puhettaan? Ei hänellä ole kotoa enemmän kuin meilläkään.

Hagert.

Ole hiljaa. Luuletko hänen sittenkään tahtovan tulla meidän seuraamme.

Helka.

Kovin näytät vielä nuorelta ja kuitenkin olet jo noin onneton. Eikö sinulla ole ketään maailmassa, joka sinusta huolta pitäisi? Vanhempia, sukulaisia, taikka tuttuja edes?

Homsantuu.

Ei ketään. Äitini on tiellä tietymättömällä, isäni lepää nurmen alla kirkkomaassa. Tuttuja ei ole muita kun taivaan tuiskut ja tuulet, ystäviä ei armaampia kuin ahon ainaiset ahavat. Mutta mitäpä siitä. Ne eivät kumminkaan suotta soimaa nosta, eivätkä niin kavalasti petä kuin ihmiset.

Helka.

Totta, lapseni, totta!

Homsantuu.

Tästä lähtien en enää menekään ihmisten tienoille, sillä heidän pariinsa en kumminkaan sovi. Yksin on hyvä olla., Ei ole kenenkään tiellä, ei kenenkään pilkattavana, eikä turmele silmiä keltään.

Ilona.

Voi, Hagert, minun käy niin sääli tuota onnetonta.

Hagert.

Anna nyt, kun äiti häntä puhuttelee.

Helka.

Mikä sinun on nimesi, tyttö rai:ka?

Homsantuu.

Kerttu.

Helka.

Kerttu? — Kuuletko, Hagert, hänen nimensä on Kerttu. Entä sukunimesi, sukunimesi, lapsi?

Homsantuu.

Väänänen.

Helka.

Tuusniemeltä?

Homsantuu.

• Sieltä oli isäni.

Helka.

Ja äitisi, lapsi, ken oli äitisi?

Homsantuu.

Sanotaan hänen olleen teidän heimoanne, sanotaan hänen jättäneen isäni, kun vielä olin pieni, kapalolapsi vaan. Eikä hänestä sittemmiä ole mitään kuultu.

Helka.

Tule tänne sieltä puun varjosta, lapsi, tänne kuuta-moon, että näkee silmäsi. Ooh, taivaan taatto, olethan sinä oma Ailini, ihka elävänä. Hagert, katso noita silmiä, tuota otsaa, noita hiuksia. Totta totisesti sinä olet minun lihaani ja vertani. Tule syliini, lapsi, tule mummosi syliin.

Hagert.

Terve, Kerttu, tässä näet enosi.

Ilona.

Ja tässä hänen naisensa. Nyt et enää ole yksin, Kerttu, sinulla on sukulaisia ja ystäviä.

Homsantuu.

Minulla sukulaisia, ystäviä? Onko se mahdollista? Entä äitini, missä on hän?

Helka.

Maan povessa, lapsi. Heliät hiekat ovat hänen silmän-sä peittäneet jo ummelleen kuusitoista vuotta. Äitisi sai pal-jon kärsiä, Kerttu, maailman rantaa vaeltaessaan. Kaikki tuimimmat tuulet antoi taivaan taatto hänen ylitsensä käydä.

Homsantuu.

Äiti raukkani!

Helka.

Näetkös, Kerttu, hän heitti heimonsa, hylkäsi oman sukunsa ja siitä hänelle rangaistus koitui. Turvapaikan ja paremman elannon luuli hän saavansa, kun meistä erosi, mutta silloin vasta poloiselle apiat mielialat alkoivatkin. Miehensä kodissa hän oli kuin karilla lokkien seassa. Häntä vihattiin sukunsa tähden, sorrettiin ja vainottiin, siksi kuin hän, lapsi sylissä, pakeni jälleen luoksemme. Mutta nuo pedot ajoivat häntä takaa ja riistivät sinut hänen rinnoiltaan, eikä siitä hetkestä saakka äidilläsi enää tervettä päivää ollut. Kaiho kalvoi hänen sydäntään ja vei kaitopäiväisen viimein maailman vaivoista pois manalan majaan.

Homsantuu (hiljaa itkien).

Onnellinen hän!

Helka.

Pitkiä vuosia on siitä ajasta vierinyt, ja yhä me vaan maata maailmaa kiertelemme. Mutta vasta nyt vei tiemme takaisin näille kammotuille seuduille. Mikä ihmeellinen satumus meitä lieneekin kohta yhteen johdattanut. Sinä tietysti tästä lähtein seuraat meitä, vai kuinka, lapseni?

Hagert.

Totta vissiin, Kerttu. Elä ajattelekaan muuta.

Ilona.

Me pysymme yhdessä aina kuolemaan saakka, eikös niin, Kerttu?

Helka.

Ja vaikk'ei olekaan tiluksia eikä kartanoita huostassamme, niin onhan siihen sijaan tuo kultainen vapaus. Mitä meiltä puuttuu, kun samoilemme soita ja maita, kun metsissä käen kukuntaa kuuntelemme, taikka kun marjaisilla ahoilla päivän paisteessa venyttelemme. Maantiellä on majamme, turpeessa muut tupamme, ja lämmittäväenä lietenä kaikkialla rakkaus ja yksimielisyys. Ei, vaikka mikä olisi, tätä elämää en vaihtaisi, en kuninkaan valtikkaan.

Homsantuu.

Mummo, minä seuraan teitä. Voi tästä syntyy uusi elämä. Ja nuo lapset. Teidänhän ne ovat? Tulkaa syliini, pienokaiset, tulkaa. Minä pidän teitä niin hyvänä, niin kovasti hyvänä. Saahan serkku kantaa teitä sylissään aina matkalla, ja hoitaa ja vaalia teitä, saahan?

Lapset.

Saa, saa.

Homsantuu.

Ja väliaikoina leikimme sokkosilla ja piilosilla ja hippasilla. Ja sitten serkku opettaa teitä tanssimaankin, — kaakuria, köttöstä, pitkinsiltaa, kopukan vaihtoa ja hallin lumppua. Meille tulee niin hauskaa, niin ihmeen hauskaa. Mutta eikö sinua palella, raukka, kun kaulasi on noin avoinna. Näytäpä, serkku sitoo huivin ympärillesi. Kas niin, nyt on lapsella lämmin. Mikä sinun on nimesi, pieneni?

Tyttö.

Ilona minä olen niinkuin äitikin.

Homsantuu.

Vai olet sinä äitisi kaima. Ja sinä, poikaseni, sinä varmaan olet isän kaima.

Poika.

Ei, minulla on oma nimi: Herman Gabriel.

Homsantuu.

Meistä varmaan tulee hyvät toverit, Herman, uskotko sen?

Herman.

Kyllä. Ja minä osaan jo laittaa perunapaistikkaitakin, mutta Ilona ei osaa. Mitäs ne tytöt semmoisiin pystyisivät.

Homsantuu.

Niin — perunapaistikkaita — (Irtantuu lapsista ja nousee levottomana.) Kuinka saatoinkaan sen unhottaa. Mummo, olethan sinä vanha ja kokenut, varmaan tunnet paljon lääkkeitäkin. Etkö voisi laittaa silmille semmoista voidetta, joka estää sokeaksi tulemasta. Minä päivällä heitin multaa erään miehen silmiin ja siitä sanotaan hänen tulevan sokeaksi!

Ajatteles, sokeaksi, iäksi päiväksi sokeaksi! Ja minä, kurja, hänen niin onnettomaksi tein. Mummo, jos suinkin voit, niin paranna hänen silmänsä, muuten en koskaan enää saa rauhaa.

Helka.

Minkätähden sinä hänen silmiinsä multaa heitit, lapsi?

Homsantuu.

Kun minulla on niin paha luonto, mummo. Minä vihasin häntä, raivokkaasti aivan, ja minä tahdoin saattaa häntä turmioon. Olisi vaan ase ollut kädessäni, vaarmaan olisin hänen kuoliaaksi lyönyt. Minä olen niin kiukkuinen ja minulla on niin kauhean häijy luonto.

Helka.

Ja minkätähden sinä häntä vihasit, Kerttu?

Homsantuu.

Minkätähden häntä vihasin? Niin minkätähden! Kai keti vaan sentähden, että häntä ennen niin äärettömästi rakastin.

Helka.

Oliko hän sinun pettänyt?

Homsantuu.

Elä kaikkia kysele, mummo.

Helka.

Oliko hän sinua pettänyt, Kerttu? Minä tahdon sen tietää.

Homsantuu.

Ja jos hän olisi sen tehnytkin, mikä sitten. Voiko häntä soimata siitä, että hän mustalaistytön jätti, kun hänellä oli vara parempia valita. Kaikki muut olisivat tehneet samoin.

Helka.

Tietysti, sehän on heidän tapansa. Ei se synti ole, jos mies halpa-arvoisen naisen viettelee ja onnettomaksi saattaa. Tuhannet ovat sen tehneet eikä sitä heille ole viaksi luettu. Ei heitä siitä sakoteta eikä linnaan panna. Voi, teitä kristityitä, minkälaisia te olette. Ulkokullatuita, tekopyhiä, ei muuta. Kyllä ovat hurskaita olevinaan, kun pyhäsinä istuvat

kirkossa ja kuuntelevat pappinsa ikävää saarnaa, mutta annas, kun selkensä kirkkoon kääntävät, niin kohta susi astuu esiin lampaan nahasta. Toisin ne kurjat opettavat, toisin ne elävät se on totinen tosi. Ja olen minä niin mustalainen kuin olenkin, mutta sen vaan sanon: minua nuo ihmiset inhottavat.

Hagert.

Elä kaikkia sentään tuomitse, muori. On lampaan päässä hyviäkin paikkoja.

Helka.

Minä en ole hyviä nähnyt, niin paljon kuin olenkin maailmaa vaeltanut. Yhtäläisiä ovat kaikki, ei toinen ole toistaan parempi. Ja meitä he sitten vielä hylkivät, pitävät meitä koiriaan halvempina. Sanovat Jumalansa meitä kironneen ja ikuiseen maanpakoon tuominneen. Ja yhtäkaikki pitäisi meidän käymän kirkossa, ja palveleman tuota Jumalaa. Kyllä kai! Kuinka olisikaan asia? Sinä tahdoit minua auttamaan sitä miestä, joka sinun on pettänyt? Laittamaan voidetta hänen silmilleen?

Homsantuu.

Niin, mummo, jos yaan suinkin voit sen tehdä.

Helka.

Voisin kyllä, mutta minä en tahdo. Kuuletko, minä en tahdo. Pikemmin laittaisin hänelle voidetta senlaista, joka viimeisenkin valkeuden hänen silmistään veisi. Niin siihen minulla, jumaliste, olisikin halua.

Homsantuu.

Sinä voisit parantaa hänen silmänsä etkä tahdo. Etkö sittenkään, vaikka tiedät, että minun täytyy hukuttaa itseni, jos hän vaan sokeaksi tulee.

Helka.

Mitä hullua! Sinäkö hukuttaisit itsesi sen miehen tähden, joka sinun on pettänyt? Sinä niin paljon säälisit noita petoja, jotka äitisi kuolemaan saattoivat ja jotka heimoasi ki-roovat. Ei! Niin mieletön ei ole minun tyttäreni tytär. Sitä et saa minua uskomaan.

Homsantuu.

Mummo, lyhyesti: parannatko hänen silmänsä, vai et ?

Helka.

En! Ja vaikka hän iankaikkisesti pimeydessä vaeltaisi, en! En sittenkään, en!

Ilona (kietoo kätensä Homsantuun kaulaan).

Kerttu, elä tällä hetkellä puhu mummolle enää mitään siitä asiasta. Odota siksi kuin hänen mielensä lauhtuu.

Helka.

Mitä kuiskuttelet siellä, Ilona? Pois, latoon tuonne lapsinesi. Ja heinille nukkumaan nyt kaikki. Sinä myöskin, Kerttu. Taikka jäädyttele vaan esin luontoasi täällä ulkona, jos niin tahdot. Mutta elä puhu minulle sanaakaan enää siitä miehestä, muista se. (Menee toisten jäljessä latoon.)

Homsantuu.

Hyvästi, mummo! Hyvästi, te kaikki. Minua ette enää näe. Parempi olla järven pohjassa siikojen sisarena kuin tuommoisten kovasydämmisten sukulaisten parissa. (Aikoo lähteä.)

Risto (oikealta).

No, hei! Sainpa kuin sainkin sinut käsiini. Jo minä arvasin, ett'ei sinua muualta ollut etsiminen kuin Niittylän heinäladosta.

Homsantuu.

Kuinka on silmiesi laita, Risto. Tuletko tottakin sokeaksi?

Risto.

Pahaa pelkään. Eihän niillä tahdo kärsiä katsella paljon ollenkaan. Varsinkaan ei tällä toisella.

Homsantuu.

Mutta rohdot ja voiteet? Eikö niistä ole apua.

Risto.

Mitäs tyhjää. Kahta hullummin rupesi vaan kirveltämään.

Homsantuu.

Miksi et minulle kosta, Risto? Ottaisit puukkoski ja pistäisit sen rintaani.

Risto.

Johan nyt. Siitäkö ne sitten paranisivat.

Homsantuu.

Kun voisin edes jollakin tavalla tämän sovittaa sinulle, Risto.

Risto.

Ja tahtoisitko sen toden perään tehdä, Kerttu? Totta puhuen, siinä toivossa tänne tulinkin jäljessäsi.

Homsantuu.

Josko tahtoisin! Kysy sitä. Henkeni antaisin, kun vaan saisin sinulle näkösi jälleen.

Risto.

Sepä nyt on mahdotonta. Mutta voisithan minua hyvittää jollakin muulla tavalla.

Homsantuu.

Risto, minä tiedän! Itse et enää voi ansaita elatustasi, jos sokeaksi tulet. Mutta minä teen työtä ja elätän sinua. Ja minä jaksan tehdä, saatpa nähdä. Ei ole kellään niin paljon voimia kuin minullä. Kuinka hullu olinkaan. Järveen päätin jo mennä, kun olin niin suuttunut itseeni ja elämään. En tullut ajatelleksikaan että voisin olla sinulle apuna ja hyötynä.

Risto.

Saattaisihan tuo tosiaankin olla. Mutta naisen työstä niin vähän maksetaan. Ei niillä tuloilla pitkälle juosta.

Homsantuu.

Niinpä tiedän minä toisenkin neuvon. Kuljen markkinoilla ja tanssin ja laulan. Ja herrojen juomatiiloissa vielä paremmin. Ooh, kyllä minä keinot keksin. Muistatko kuinka paljon rahaa nuot herrat tänäkin päivänä antoivat minulle torilla.

Risto.

Niin, tuo ei ole hullumpi tuuma. Jotakin sinnepäin minäkin ajattelin.

Homsantuu.

Sinä elät kuin kreivi tästä lähtien, Risto. Aina vähän päästä minä kannan sinulle rahoja. Ja silloin käy mielesi joka kerran iloiseksi. Eikös niin, Risto?

Risto.

Se on tietty. Kun rahaa saan.

Homsantuu.

Mikä hupakko minä olen. Itken ja nauran yht'aikaa. — Tuntuu niin hyvältä ja kevyeltä nyt, vaikka vesi vielä tuppaa silmiin. Ihme, ett'en kohta huomannut, millä tavalla voisin vähän parantaa tuota onnetonta tekoani.

Risto.

Olet sinä yhtä kaikki oikein soma. Semmoinen kummallinen luonto. Niin äkeissäsi vielä tänä aamuna ja nyt noin hyvä taas. Mihin sinun kiukkusi joutui, kun siitä ei enää ole merkkiäkään jäljellä?

Homsantuu.

Se vaipui kuin vaha tuleen. Katosi kuin kaste kankaalta. Elä sitä enää muistele Risto. Häpeän jo itsekin tyhmyyttäni.

Risto.

Mutta tiedätkö mitä, Kerttu?

Homsantuu.

Anna kuulla.

Risto.

Ota minut mukaasi, niin kuljemme yhdessä markkinoilta markkinoille ja kokoomme rahaa oikein kosolta.

Homsantuu.

Yhdessä? Sinäkö ja minä?

Risto.

Niin, me molemmat juuri. Näes, minä kumminkin tiedän paremmin herrojen kokouspaikat ja sen semmoiset. Et sinä niistä selkoa saa, ell'en minä tule sinua neuvomaan ja viemään.

Homsantuu.

Mutta kuinka voit sen tehdä, jos sokeaksi tulet?

Risto.

Ehk'en sentään tulekaan. Niin tarkoitan tietysti, ett'en aivan umpisokeaksi tulisi.

Homsantuu.

Entä Johanna?

Risto.

Jääköön tänne ja elättäköön itse henkensä. Ei hänellä ole hätä-päivää. Työtä saa niin paljon kuin tehdä tahtoo.

Homsantuu.

Niin, mutta —

Risto.

Ei hän minua kaipaa, elä sitä pelkää. Kiittää vaan, kun pääsee.

Homsantuu.

Sinusta miehestään? Kuinka se on mahdollista?

Risto.

Usko, jos tahdot, mutta niin on asiat. No, mitä tuu-
maat? Lähdemmekö yhteen matkaan?

Homsantuu.

Kun kysyn mummolta.

Risto.

Mummolta?

Homsantuu.

Mummolta ja enolta, jotka nukkuvat tuolla ladossa. Hei-
dän seurassaan meidän kaiketikin tulisi vaeltaa.

Risto.

Helkkarissa! Vai on siellä ladossa ihmisiä. Puhu-
taan sitten hiljaa. Tule istumaan tuonne puun juurelle,
Kerttu, niin saamme jutella, — tuonne vähän kauemmaksi.

Homsantuu.

Miksi juuri sinne. Onhan tässäkin yhtä hyvä.

Risto.

Ei, tule tuonne, niin supatan jotakin korvaasi. No, —
mitä sinä epäilet?

Homsantuu.

En tiedä. Nyt on jo yö ja siellä on niin pimeä.

Risto.

Eläkä ole lapsellinen, tule vaan pois.

(Vetää Homsantuuta kädestä.)

Helka (huutaa ladosta).

Kerttu! Hei, Kerttu, oletko siellä ulkona?

Homsantuu (vetää kätensä pois).

Laske minua, mummo huutaa. Ja mene pian pois, Risto; mene, mene, ett'ei mummo sinua näe.

Risto (tarttuu vielä uudelleen häneen).

Hiljaa! — Odotetaan pikkuisen, ei suinkaan hän tänne tule.

Helka.

Kerttu, missä olet?

Homsantuu.

Päästä minua, Risto, kyllä hän tulee. Parin päivän päästä saat minusta tietoja, hyvästi siksi.

Risto.

Onko se varma?

Homsantuu.

Luota siihen. Nyt hän jo tulee.

Risto.

Hyvästi sitten niin kauvaksi (menee).

Helka (katsoo ladon ovelta).

Mitä viivyt siellä niin myöhään? Tule pois nukkumaan jo.

Homsantuu.

Mummo, kuule! Rakastatko minua vähääkään?

Helka.

No, hei, lapsi! Miksi sitä noin rajusti kysyt. Tietysti minä sinua rakastan. Olethan omaa sorrettua heimoamme, ja olethan omaa lihaani ja vertani. Tietysti minä sinua rakastan.

Homsantuu.

Sitten otat ystäväni myöskin omiesi joukkoon ja katsot

häntä samoin kuin minuakin sukuumme kuuluvaksi. Teet-
hän sen, mummo?

Helka.

Tarkoitatko tuota miestä, joka sinut petti?

Homsantuu.

Hän ei sitä enää tee.

Helka.

Ja ell'en suostuisikaan ottamaan häntä mukaan, mitä
sitten, Kerttu?

Homsantuu.

Niin vaellamme silloin omia teitämme.

Helka.

Lapsi, lapsi, sinä sokea olet, vaan ei tuo mies, jota
ystäväksesi sanot. Tule latoon nyt täältä yökylmästä. Ei
ole terveellistä valvoa öitä yksinäisyydessä, Kerttu. Äitisi
noudatti sitä tapaa eikä se hänen sydänsurujaan lieventänyt.

Homsantuu.

Vastaa minulle ensin. Suostutko, vai et?

Helka.

Täytyneehän mun. Mikä siinä muukaan auttaa.

Homsantuu.

Kiitoksia, mummo!

Helka.

Mutta tiedä myöskin: jos hän vielä kerran sinut pettää,
silloin minä hänet surmaan.

Homsantuu.

Jos hän vielä kerran minut pettää, niin sinä et häntä
surmaa, vaan minä.

Esirippu alas.

NELJÄS NÄYTÖS.

(Johannan ja Riston asuinhuone. Vasempaan kangaspuut, joissa kuteilla oleva kangas on kiinni. Oikeaan kätkyt. Peräseinällä oikeaan vuode; keskikohdalla ovi porstuaan. Johanna istuu jakkoralla, tuudittaen lasta. Risto on pitkällään vuoteella.)

Johanna (laulaa hiljalleen).

„Tuuti lasta tuonelahan,
Tuonne kirkon kammiohon.
Siell' on tupa turvekatto,
Hieno hiekka peltomaana.
Tuonen viita, rauhan viita!
Kaukana on vaino, riita,
Kaukana kavala maailma —“

Risto (kääntyy kärsimättömänä toiselle kyljelleen).

Oies tuossa hiljaa, että saan maata.

Johanna (herkiää laulamasta. Liikuttelee vielä hetken kätkyttä, tarkastaa, jos lapsi on nukkunut ja nousee hiljaa).

Risto, — oletko valveilla?

Risto.

Niin mikä sitten?

Johanna.

Pyytäisin sinua pikkuisen aikaa kuulustelemaan lasta. Minun täytyy käydä Vörsdyn rouvan luona, saadakseni kuteita kankaasen.

Risto.

Viivytköhän siellä kauvankin.

Johanna.

En kuin siunaaman hetken.

Risto.

Ihan olen puolivälissä, jos se sill'aikaa herää ja rupeaa huutamaan. En minä sitä koskaan saa taukoamaan, koetan tai olen koettamatta.

Johanna.

Tuskin hän herääkään tällä välin, kun vasta juuri nukkui.

Risto.

Saattaisit pyytää Vörskyn rouvalta pari markkaa rahaa työsi päälle. Ei suinkaan hän sitä kiellä.

Johanna.

Se on niin vaikeata, Risto. En minä voi mennä edeltä-maksua tahtomaan. Eikä meillä tällä haavaa olekaan suurempaa tarvetta, kun on leipää ja sävintä kotona.

Risto.

Tarvitaahan sitä rahaa muuhunkin, ei vaan ruokaan. Saappaanikin ovat rikki, pitäisi juuri viedä niitäkin paikat-taviksi.

Johanna.

Onhan sinulla toinen pari ehjiä. Pidä niitä siksi kuin saan kankaan kudotuksi. (ovella.) Kai sinä sitten olet kotona sen aikaa, ett'ei lapsi jää yksin?

Risto.

Ala mennä; ehkäpä tuosta huolen pidän.

Johanna (menee).

Risto (huutaa).

Taikka, — joko se meni? Johanna! Kuules vielä kun sanon. Jo-han-na!

Johanna (aukaisee oven ja seisoo kynnyk-sellä).

Risto.

Tuo sieltä nyt kumminkin vähän rahaa mukanasasi, että saan edes pullon olutta taas monest' aikaa.

Johanna.

Mahdotonta! Mitä rouva sanoisi, jos pyytäisin häneltä rahaa olueen?

Risto.

Onko sinun pakko sitä hänelle ilmoittaa, hupsu. Voit-han sanoa minun olevan sairaana, esimerkiksi, ja tarvitsevan rohtoja.

Johanna.

En minä rupea valehtelemaan, Risto.

Risto.

Et rupea, et rupea! Tuommoinen sinä juuri olet. Aina ja aina vastahakaan, ei koskaan myötä. Mene sitten tiehesi siitä, että kerran takaisinkin joudut, mene jo vaan.

Johanna (me ee).

Risto (haukoittelee pitkään ja nousee sitten istumaan).

Ei tästä ole. Illat ikävät ja päivät pitkät kuin nälkävuodet. Eikä sitä Homsantuutakaan kuulu tulevaksi, vaikka niin varmaan lupasi. Pitänee mun lähteä häntä hakemaan taas.

Toppo (pistää päänsä ovesta sisään).

Morjens! Kotonahan sinä oletkin.

Risto.

Missäpä sitten.

Toppo.

Vielä hän kysyy. Anniskelussa sinua enemmiten on tähän saakka tavattu.

Risto.

Mitä siellä ihminen enää tekee, kun rahat ovat menneet huitheikkariin.

Toppo.

Eikä ne sinun kynsissäsi kauvan riittäneetkään, se täytyy tunnustaa.

Risto.

Oliko kumma. Yks' kuus' sataa markkaa. Ei sillä senvertaisella pitkälle juosta.

Toppo.

No, eihän se niin suuri summa liene mennäkseen, vaikka kyllä saa hikoilla, ennenkuin se koossa on.

Risto.

Kävitkö muuten anniskelussa?

Toppo.

Sieltä juuri tulen.

Risto.

Ja siellä oli miehiä?

Toppo.

Kuinkas sitten. Ainahan siellä väkeä on, oli aika päivästä mikä hyvänsä.

Risto.

Päivästä taikka yöstä. Kyllä me sentään olemme niitä velikultia, Toppo, kun kaikki ympäri käy.

Toppo.

Elä sano! Mehän tässä vasta parhaita miehiä olemmekin, jos oikein ajattelet. Tuskin maailma pystyssä pysyisikään ilman meitä.

Risto.

Ole nyt! Ihanko sinä tuota toimestasi sanot?

Toppo.

No, kuulehan! Kenen hartiat täällä kuorman kantavat, herrainko vai työväen? Kuka työn tekee, ja kuka työstä hedelmät nauttii, selitäpäs se seikka.

Risto.

Niin, niin, voi olla. Mutta minä oikeastaan tarkoitinkin tällaisia maailman Mattia, kuin sinä ja minä ja moni muu.

Toppo.

Jotka juomme muka. Vaan siinäpä se juuri onkin. Näes, tässä maassa on meidän kohtamme niin ylen viisaasti järjestetty, ett'emme missään tapauksessa ole tarpeettomia jäseniä

yhteiskunnassa. Elimme niin tai näin, aina me vaan maan parasta edes autamme. Jos teemme työtä, se on hyvä, jos juomme, ei sekään ole paha. Ell'ei olisi viinan juojia, ei olisi viinakeittiöitä, ell'ei olisi viinakeittiöitä, ei valtio saisi viinaveroja. Ja millä se sitten kouluja ja rautateitä laittaisi.

Risto.

Tosiaankin! Kun en minä ole tullut tuota ajatelleeksi. Sinä et ole mikään tyhmä mies, sinä, Toppo.

Toppo.

Mutta herrat siihen sijaan! Juovat kalliita ulkomaan juomia, käyvät ulkomaan verassa, ruoat, huonekalut ja vihon viimeisetkin tarpeettomat tarpeet, kaikki vaan pitää ulkomailta tuotaman. Eikö tämä rasita maata? Ja millä se korvataan, ell'ei juuri alhaisemman kansan hiellä ja väellä.

Risto.

Ja näljällä.

Toppo.

Niin kyllä, näljällä vielä lisäksi. Rehkäisköön meikä-läinen kuinka paljon hyvänsä, niin eipä sittenkään saa sen vertaa, että sillä kunnolleen toimeen tulisi. Hullu paljon työtä tekee, elää viisas vähemmälläkin. Minä puolestani en huolikaan työllä liiaksi hartioitani kiskoa, vaan juon ennemmin, koska sillä vielä jalommasti hyödytän tätä ihmiskuntaa.

Risto.

Kuinko työnteolla?

Toppo.

No, aivan. Katsos nyt, eikö tämä ole selvä. Jos teen työtä, rikastutan vaan entisiä rikkaita, että pääsevät elämään yhä suuremmissa ylellisyydessä, mutta jos juon, niin edistän sivistystä maassa, ja se tiedämmä, on vähän toista, se. Kun tässä tuonoin luin sanomissa, kuinka suuret voitot anniskelut viimekin vuonna olivat antaneet, ja kuinka niitä varoja sitten riitti lukusaliin, kansankirjastoon, tyttökouluun ja kaikenmoisiin hyviin laitoksiin, niin jopa arvelin itsekseni: (laulaa:) „Ei saa moittia juomaripoikaa, juomaripoikaa, juomaripoi-

kaa, Mies se on paikallansa ja mies se on paikallansa. —“
(Taukoo äkkiä; puhuu.) Tule, velikulta, anniskeluun.

Risto.

Dengi nietu.

Toppo.

Eikö sinulla ole mitään pantattavaa täällä?

Risto.

Väntä! Totta toisen kerran, sinä sanoit sanan. Anna-
han olla. Leikkaamme tuosta Johannan kankaan poikki ja
viemme sen anniskeluun pantiksi Mitä luulet? Käykö
laatuun?

Toppo.

Miks'ei se kävisi; mutta mitä vaimosi siitä sanoo?

Risto.

Minä Johannasta vähät. Minkä hän minulle voi? Itkeä
tirahuttelee ensin, hankkii sitten rahaa ja lunastaa kankaan
pois. Sillä se on tehty. Tulepas neuvomaan, en tiedä oi-
kein, kuinka tässä pitäisi menettelemän.

Toppo.

Elä niin täperältä leikkaa, jätä korttelin verran kudot-
tua ja anna sitten mennä tuota rantua pitkin. Noin ikään.
Ja nythän se on poikki. Tukista vaan irti vielä. Hätäkös
tässä. Kyllä tänlaisella kankaalla aina viinaa saa. (Laulaa:)
„Mitäs minä muuta kuin juon ja rallaan henttuni tavaralla ja
ralla, Mitäs minä muuta kuin juon rallaan henttuni tava-
ralla —“

Risto.

Ole nyt jo rallattelematta ja auta kangasta käärröön
sinäkin. Hyvästä lykystä Johanna vielä tulee kotiin, ennen-
kuin ehdimme tästä pois.

Toppo (lyö jalallaan tahtia).

„Mitäs minä muuta kuin juon ja rallaan henttuni tava-
ralla ja ralla, Mitäs minä muuta kuin juon rallaan henttuni
tavaralla —“

Risto.

Sinä olet ihan hullu, taikka olet jo saanut muutamia ryyppyjä liikaa tänä aamuna.

Toppo.

„Mies syö ja mies saa, ja miehelle Jumalakin antaa.“ Eikös meille nytkin siunaantunut kohta toista, kun entinen loppui. Olemmehan me niitä onnen poikia sentään.

Risto.

Mutta minä olen vallan hukassa tämän kankaan kanssa, kun sitä vielä on niin pitkältä. Enhän minä saa sitä kokoon. Ja sinäkin piekset suutasi siinä tyhjään etkä kehtaa edes auttaa.

Toppo.

Olet sinä oikea pötkelö. Näytäs tänne. Mikä konsti tässä on. Sinä vaan suotta hätäilet. Noin sen pitää käymän, noin, noin ja noin. Kas, tuossa. Pane se kauniisti käsivarrellesi. Ja nyt turskisti anniskeluun. Kannattaakin poikain ylpeillä, kun on tuommoinen kangaspakka hartioilla.

Risto.

Kun ei vaan Johanna tulisi meitä tiellä vastaan. Syntyisi siinä pieni kahakka, ennenkuin sivu pääsisimme.

Toppo.

Elä pelkää, ei hän tule. Seuraa meitä hyvä lykky sen verran.

(Aikovat mennä, kun samassa ovi aukeaa ja Leena-Kaisa astuu sisään).

Risto (peljästyy, hyppää Topon taakse ja koettaa kätkeä kangasta).

Nyt tuli kummat.

Toppo.

Hulipit, sanoi ryssä, kun parta paloi.

Leena-Kaisa.

Jumalan terveeksi! Mitäs minua noin peljästytte?

Risto.

Luulin teitä Johannaksi. Hyvää päivää!

Leena-Kaisa.

Mihinkäs ollaan menossa?

Risto.

Eipä paljon mihinkään. Ajattelimme vaan pikipäin pistäytyä tästä kaupungilla.

Leena-Kaisa.

Onko Johanna kotosalla?

Risto.

Ei ole. Hän läksi käymään Vörskyn rouvan luona. Jotakin asiaa, luulemma.

Leena-Kaisa.

Mutta kuinka sitten voitte mennä pois ja jättää lapsen yksin?

Risto.

Helkkarissa! En muistanut koko lasta.

Toppo.

Ja miestenkö sitten pitäisi lapsia paimentaman? Jo nyt maailma kääntyy nurin.

Risto.

Ehkä Leena-Kaisa istuu täällä pojan luona sen aikaa. Kyllä Johanna pian tulee, ei hän kauvan viivy.

Leena-Kaisa.

Yhden tekevä. Saatanhan minä jäädä tänne, koska teillä on johonkin mentävää.

Risto.

Niinpä me lähdemme, Toppo.

Toppo.

Napletsoo, mars! (Menevät.)

Leena-Kaisa.

Mitä hän tuota kangaspakkaa noin selkensä takana piiloitteli. Pelkäsikö minun silmiäni siitä osaa vievän. (Istuu jakkaralle ja tuudittelee jalallaan kätkyttä; ottaa taskustaan sukankutimen.) Ei siitä Johannastakaan ole. Kun kehtaa jättää miehensä lasta hoitamaan, sillä välin kun itse kylää hyppää. Jotakin asiaa, sanoi Risto. Kyllä kai! Usko sitä. Tikusta pian asian laittaa, kun mieli kaupungille tekee. Hohhoo sentään näitä ihmisiä. (Laulaa hiljaisella äänellä.) Ah suruton! koskas syn-

nistä lakkaat, Kuink' kauvan synniss' murkeetonna makaat?
Ah herää, herää, aika on jo tull', Viel tahtoo Jumal' laupias
olla sull'."

Johanna (tulee).

Kas, Leena-Kaisa. Hyvää päivää!

Leena-Kaisa (kääntyy).

Jumal' antakoon.

Johanna.

Terve! Mitä kuuluu?

Leena-Kaisa.

Ei entistä enempää. Mitä vaan itsellesi?

Johanna.

Kiitos kysymästä. Kyllä meilläkin Jumalan avulla, päästään taas vähän alkuun. Tiedättekö, kun minulla oli semmoinen onni, että sain kankaan kutomista. Vappu sitä toimitti minulle Vörskyn rouvalta. Oikein siunattu ihminen, se Vappu.

Leena-Kaisa.

Paljonko Vörskyn rouva maksaa kyynärältä?

Johanna.

Ei kuin kaksikymmentä viisi penniä, mutta onhan sitä siinäkin. Kun aamusta iltaan istuu kankaan ääressä, niin kutoopa neljä kyynärää ja se tekee jo markan. Millä sitä meikäläinen senkään vertaa ansaitsee. Ja sillä kaksi henkeä melkein leivässä pysykin. Paha vaan, ett'en saa lapselta aina olleeksi niin utterra.

Leena-Kaisa.

Sinulle sen kautta muistutetaan, ett'et liian paljon rupeisi ahnehtimaan tämän maailman hyvyttä.

Johanna.

Saattaa niin olla. Mutta kuulkaa, Leena-Kaisa. Ettekö tekin usko minun tästä lähtein saavani työtä yltäkyllin, kun rouvat kerran oppivat minua tuntemaan ja näkevät, min-käläisen vaatteen minä kudon. Siitäkin asiasta olen ollut niin hyvilläni, ett'en sanoa taida.

Leena-Kaisa.

Elä huoli liian paljon iloita semmoisista turhista. Ne eivät sinua taivaasen kumminkaan vie.

Johanna,

Eihän ne sinne vie, kyllä se tosi on. Mutta kun tuo leivän saantikin on niin työlästä, tahtoo siihen mieli väkisenkin kiintyä. — Vörsdyn rouva tulee tuossa paikassa tänne, kangastaan katsomaan. Saas nähdä, mitä hän siitä pitää. Ei hän työtäni moittimaan pysty, sen takaan.

Leena-Kaisa.

Aina sinä vaan menet takaisin kankaasesi. Tokko enää osaat muusta puhuakaan.

Johanna.

Niin, semmoinenhan minä olen, hupakko. Täytyy jo itsenikin sillä nauraa. Mutta ei se kumma ole, kun oikein ajattelee. Täällä istuin yötä päivää sukkanneule kädessä ja olin vähällä kuolla nälkään lapsineni. Kuinka rauhallisesti se nyt makaa, raukka, kun on saanut ruokaa.

Leena-Kaisa.

Pidätkö sinä, ihmisparka, enää mitään huolta kuolematomasta sielustasi?

Johanna.

Eipä siihen, Jumala paratkoon, tahdo paljon aikaa olla. Sitten kun pojan sain, en ole päässyt edes kirkossa käymään.

Leena-Kaisa.

Se on kovin surkeata. Ajatteles, jos tällä hetkellä kuolisit, mihin silloin joutuisit?

Johanna.

En suinkaan tiedä.

Leena-Kaisa.

Pahaan paikkaan, ilman armoa.

Johanna.

Varjelkoon hyvä Jumala meitä äkillisestä kuolemasta.

Leena-Kaisa.

Vähitellen tulet niin paatuneeksi, ett'ei sinua enää halutakaan parannusta tehdä eikä Jumalan sanaa kuulla.

Johanna.

Kyllä minä sitä kotona sentään aina väliin luen, Leena-Kaisa. Ja muistan myös kiittää Jumalaa siitä, että minulla näinkin hyvät päivät on. Moni muu raukka saa paljon enemmän puutetta ja kurjuutta kärsiä kuin minä.

Leena-Kaisa.

Vai, niin sinä olet tyytyväinen. Ei mahda sitten ollaakaan perää siinä, kun sanotaan Riston ruvenneen kovasti juomaan.

Johanna.

Kaikkia ne ihmisetkin tietävät. No niin, eihän sitä auta valheeksi juuri ajaa. Mutta juovathan ne muutkin. Ja Risto on kuitenkin siitä hyvä, ett'ei hän viinapäissäänkään ole minulle ilkeä. Pahankuriset miehet alinomaa pieksevät vaimoan, mutta Risto ei vielä kertaakaan ole minua lyönyt.

Leena-Kaisa.

Olet sinä yhtäkaikki tullut paljon nöyremmäksi kuin mitä ennen olit. Muistan vielä, kuinka sydämmikkö sinä saatoit häpäivänäsikin olla.

Johanna.

Maaailman ranta neuvoo meitä itsekutakin, Leena-Kaisa.

Leena-Kaisa.

Niinhän se on. — Mitä kangasta se Risto muuten kantoi äsken kaupungille?

Johanna.

Kangasta? En ollenkaan tiedä. Mutta ajattelin juuri kysyä, vieläkö hän oli kotona, kun tänne tulitte?

Leena-Kaisa.

Olivat siinä poislähdössä Topon kanssa. Töyttäsimme vastakkain tuossa ovelsa.

Johanna.

Ja Ristolla oli kangas kainalossa?

Leena-Kaisa.

Niin oli. Kaunista kangasta näytti olevankin. Valkopohjaa, sinisillä ja punaisilla juovilla.

Johanna.

Merkkillistä. En voi käsittää, mitä kangasta se olisi ollut, — Valkopohjaa, sanoitte, sinisillä ja punaisilla juovilla (Menee kankaan luokse, huudahtaa ja putoo kangaspuihin istumaan.)

Leena-Kaisa.

Noh, mikä nyt on? Johanna, mikä sinulle tuli?

Johanna (koetta puhua, vaan ei voi).

Leena-Kaisa.

Onko jotain tapahtunut?

Johanna (änkyttäen).

Hyvä Jumala, hyvä Jumala — — —

Leena-Kaisa.

Kangas?

Johanna.

He ovat vieneet minulta Vörskyn rouvan kankaan! — koko pitkän kankaan —

Leena-Kaisa.

Oikeinko totta? No, ilmankos Risto sitä niin piiloittelikin selkensä taakse.

Johanna.

Mitä minä teen? Mitä minä onneton nyt teen?

Leena-Kaisa.

En ymmärrä. Mutta elähän sure noin? Ei se siitä kumminkaan parane. Koetetaan ennemmin pitää jotakin neuvoa.

Johanna.

Jos yhdyttäisimme heitä, — jos saisimme kankaan vielä pois. Hyvä, rakas Leena-Kaisa, auttakaa minua. Näittek ö minne päin he läksivät?

Leena-Kaisa.

Elä mene. Et sinä heitä kumminkaan enää tapaa. Kyllä he sen jo ovat myyneet. Ja mistäpä tietäisit heitä siten etsiä?

Johanna.

Anniskelusta, en suinkaan muualta.

Leena-Kaisa.

Se on ihan turhaa, usko minua. Siellä syntyisi vaan riitaa välillenne ja semmoista on paras karttaa. Ilmankin ihmiset syyttävät sinua siitä, että Risto niin juo.

Johanna.

Minua? — Kuinka se minun syyni olisi?

Leena-Kaisa.

En tiedä, mutta niin sitä vaan sanotaan. Eivätkä ne taida siinä niin varsin väärässä ollakaan; sillä — elä pane pahaksesi — mutta aina siihen on vaimossa enemmän tai vähemmän syytä, kun mies juo. Jos olisit toisenlainen — Aiotko sittenkin mennä.

Johanna.

Kyllä minun täytyy. Ehkä saisin edes rahoja heiltä pois.

Leena-Kaisa.

Ehän sinä, poloinen, miten voi mennä tuonlaisessa tilassa. Olet juuri kuin kuolema. Ja aivanhan sinä horjut. Ei, jää nyt pois ja koeta edes rauhoittua vähäisen. Minä saattaisin ennemminkin mennä heitä hakemaan, mutta kun tiedän, ett'ei siitä mitään hyötyä ole. — Siunaa ja varjele, mitä sinä teet.

Johanna.

Minäkö? Enhän minä mitään tee.

Leena-Kaisa.

Kun viskaat vaatteesi kaikki laattiaan. Näes tuota nyt.

Johanna.

Menivätkö ne laattiaan. — Hyvä Leena-Kaisa, minä olen hukassa, ei minua pelasta mikään, — ei mikään.

Leena-Kaisa.

Pahasti se oli tehty Ristolta, ei voi muuta sanoa.

Johanna.

Jos hän olisi minut rammaksi ja vaivaiseksi pieksenyt, ei se olisi mitään ollut tämän suhteen. Antaisin hakata itseni kuoliaaksi, kun vaan saisin kankaan taikasin.

Leena-Kaisa.

Yhtä koetellaan yhdellä tavalla, toista toisella. Jumalalla on niin monta vitsaa kuin lastakin.

Johanna.

Kunpa voisinkin luottaa siihen, että tämä tulee Jumalalta. Mutta eihän se niin ole. Jumala ei pannut heitä kangastani varastamaan. Ennemmin se sitten oli paha henki.

Leena-Kaisa.

Jumala salli sen kumminkin tapahtua ja sinun tulee olla nöyrä hänen tahdolleen. Ja mitä siitä, jos ihminen täällä murheen laaksossa kärsii kuinka paljon hyvänsä. Tulevassa elämässä se kaikki hänelle palkitaan. „Niin kurit täällä ja auta siellä“, laulamme virressäkin. Paremmiin sinun tulisi iloita, Johanna, sillä kruunuasi tällä tavoin vaan kirkastetaan.

Johanna.

Kuulitteko? — Joku ajoi pihaan. — Vörskyn rouva! (menee vavisten nurkkaan) — Hyvä Jumala — hyvä Jumala. —

Leena-Kaisa (katsoo ovesta).

Elä hätäille, ei täällä ole ketään. Kadulta se varmaan kuului. — Tule, hyvä ihminen pois sieltä nurkasta. Ihan sinä olet järjeltäsi, kun tuolla lailla murehdit turhanpäiväisiä, maallisia asioita.

Johanna (pitelee päätään).

Kruunua tällä tavoin kirkastetaan, sanoitte. Voi, minä tyytyisin paljon himmeämpään kruunuun, kun vaan Risto herkeäisi juomasta ja eläisi ihmisiksi, — ja kun Vörskyn rouva saisi kankaansa takaisin.

Leena-Kaisa.

Kyllä kuulee, kyllä kuulee, että olet suruton maailman lapsi. Vielä sinua, vaimo parka, Jumala saa paljon kurittaa, ennenkuin sinä oikealle tielle käännyt.

Johanna.

Leena-Kaisa — nyt on joku porstuassa.

Leena-Kaisa (katsoo ovesta).

Ei se oli kuin tuuli, joka jyskyttelee ulko-ovea.

Johanna.

Kohta hän kumminkin on täällä ja silloin — silloin olen hukassa. Minä en tätä kestä, Leena-Kaisa, se on mahdollonta.

Leena-Kaisa.

Joka panee kuorman päällemme, auttaa sitä myöskin kantamaan.

Johanna.

Elkää Jumalaa syyttäkö tästä kuormasta. Riston hyvää työtä se vaan on, mutta ei hän sitä kantamaan auta.

Leena-Kaisa.

Taas sama virsi: ei Jumalalta, ei Jumalan syy. Kuinka syvälle sinä raukka olet vaipunut epäuskon kauheaan syntiin.

Johanna.

Mutta sanoohan sen jo järkikin, ett'ei Jumala ihmisiä pahuuteen pakoita.

Leena-Kaisa.

Mitä on sinun järkesi? Sokea, pimitetty. Ei se käsitä niitä, jotka Jumalan valtakuntaan kuuluvat. „Iärki tulee ottaa vangiksi uskon kuuliaisuudelle,“ sanoo pyhä Paavali.

Johanna.

Kun minulla olisi edes rahaa, että voisin maksaa Vörs-kyn rouvalle tuon kankaan.

Leena-Kaisa.

Eikö ole ketään, jolta voisit lainata?

Johanna.

Ei ketään. — Malttakaahan —

Leena-Kaisa.

Nooh —?

Johanna.

Pyytäisinkö Yrjöltä?

Leena-Kaisa.

Miksi ei? Sopiihan koettaa.

Johanna.

Mutta sekin on niin vaikeata. Niin kovin vaikeata.

Leena-Kaisa.

Eihän tuo mielestäni niin mitään olisi. Lupa kysyä, antakoon sitten, jos tahtoo.

Johanna.

Ei, ei, — en minä voi häneen kääntyä.

Leena-Kaisa.

Pelkäätkö kieltävän?

Johanna.

Ei sen vuoksi. Muuten se tuntuu niin mahdottomalta.

Leena-Kaisa.

Niin, tee kuin tahdot. En käske, en kiellä. Mutta hyvä se vaan olisi, jos saisit Vörsdyn rouvalle rahat käteen kohta kun tulee.

Johanna.

Tietysti se hyvä olisi. Ehk'ei hän silloin niin suuttuisikaan. — Eikös kuulu nyt astuntoa ulkoa.

Leena-Kaisa (hetken kuunneltuaan).

Ei sinun korvasi valehtelevat.

Johanna.

Niin, jos minulla olisi antaa rahat heti. Ehkä kumminkin -- — koska se ei teidänkään mielestänne mitään olisi. — Hyvä Leena-Kaisa, menkää te Yrjön luokse.

Leena-Kaisa.

Kyllähän minä saatan mennä.

Johanna.

Ehkä ennättäisitte vielä takaisin ennenkuin rouva tulee.

Leena-Kaisa.

Kauvankos minä siellä viivyn (menee).

Johanna (katsoo ikkunasta).

Ei näy kadulla ketään. (Katsoo ovesta). Eikä täälläkään. — Ehk'ei hän vielä tule. Ehk'ei tule ollenkaan tänä päivänä. Onhan voinut sattua esteitä. Vieraita tai muuta. (Kuuntelee; tukahdetulla haudolla:) Hevonen ajoi portaiden eteen. — Se on hän — se on hän.

Rouva Vörsky (tulee sisään).

Tässä minä vihdoinkin olen. Viivyin niin kauvan lanka-

puodissa, kun en oikein tietänyt mitä ottaisin kuteiksi. Sillä toisenlaiseksi se nyt välttämättä täytyy muuttua. Sanoittehan olevan kaksikymmentäviisi kyynärää kudottuna? Niin, siitä tulee juuri parahiksi minulle ja pikku Almalle. Enempää ei tarvitse. Täällä on minulla muutamia uusia mallitilkkuja. Mitä sanotte tuosta esimerkiksi?

Johanna (ottaa koneentapaisesti tilkun käteensä).

Rouva Vörsky (antaa toisen tilkun).

Entä tuo? Ei sekään ole ruma. Siinä tosin on vähän erilaiset loimet, mutta ei se mitään tee. Ehkä tulee vaan kauniimpaa vielä näihin loimiin. Vai kuinka luulette?

Johanna,

Ehkä tulee.

Rouva Vörsky.

Kutokaa koetteeksi vähän matkaa, niin saamme nähdä. Minä istun täällä sen aikaa. (Heittää päällysvaatteet pois; istuu.) Niin, ja sitten minä voin kertoa teille jotakin hauskaa. Lankapuodissa tapasin rouva Hanhisen, joka on naisyhdistyksen puheenjohtajana, ja hän lupasi antaa teille työtä koko talveksi. Ei juuri kankaan kutomista, mutta ompelutyötä, ja onhan se yhdentekevä, vai kuinka. Tietysti te osaatte ommella? Niin, mitäs semmoista kysynkään. Naisyhdistys on, näette, saanut suuret tilaukset kasarmilta ja niitä varten tarvitaan taitavia ja rehellisiä ompelijoita. No — mutta ettehän te virka mitään? Luulin tekeväni teille suuren ilon, kun näin pian täytin pyyntönne.

Johanna.

Hyvä rouva, jähka ensin kuulette. Jos uskaltaisin —

Rouva Vörsky.

Siihenkö luottaa? Varmaan, koska rouva Hanhinen kerran lupasi.

Johanna.

Ei, ei, mitäs minä siitä. Vaan jos uskaltaisin teille ilmoittaa —

Rouva Vörsky.

Ilmoittaa? Mitä niin? Mikä teitä vaivaa, Johanna?
Onko jotain tapahtunut?

Johanna.

On.

Rouva Vörsky.

Vahinkoa? Kankaalleko? Eihän nyt kumminkaan.
(Nousee ja menee kankaan luokse.) Hyvänen aika, mitä tämä on?
Oletteko leikannut sen poikki?

Johanna.

Poikki se on, rouva.

Rouva Vörsky.

Ja missä on kangas?

Johanna.

Sehän on juuri pahinta, ett'ei sitä enää ole.

Rouva Vörsky.

Eikö ole? Kuinka?

Johanna.

Se on viety. Enkä minä voi sille mitään, en niin mitään.

Rouva Vörsky.

Viety? Leikattu ja viety? Kaksikymmentä viisi kyy-
närää kangasta. Ei, mutta tähän on —. En tiedä enää,
mitä ajattelenkaan.

Johanna.

Olen ollut siitä niin suuressa tuskassa, rouva hyvä. Jos
voisin jollakin tavalla saada sen takaisin edes, mutta siihen-
kään ei ole mitään toivoa.

Rouva Vörsky.

Semmoinen vahinko! Mitä nyt miehenikin sanoo. Voi,
että rupesin koko puuhaan. — Tämän jälkeen ette luulta-
vasti saakaan mitään työtä naisyhdistykseltä.

Johanna.

Enkä keltään ihmiseltä, se on selvä. Kova onni minua
vainoo kaikessa.

Rouva Vörsky.

Milloinka se vietiin sitten? Ettehän äsken vielä mitään puhunut.

Johanna.

Se tapahtui juuri sill'aikaa, kun olin luonanne rouva.

Rouva Vörsky.

Ja kuinka pääsi varas sisään? Eikö ovi ollut lukossa?

Johanna (on vaiti).

Rouva Vörsky.

Eikö ovi ollut lukossa, minä kysyin?

Johanna.

Ei.

Rouva Vörsky.

Aukiko sen jätitte? Minkätähden? Kuinka saatoitte olla niin huolimaton?

Johanna (on vaiti).

Rouva Vörsky.

Varsinhan te sillä tavoin olette pyytäneet vahinkoa. Onko ihme, jos varastetaan, kun ovi on auki eikä ketään huoneessa.

Johanna.

Erehdytte, rouva — Ei se niin ollut.

Rouva Vörsky.

Vaan kuinka? Puhukaa sitten.

Johanna.

Sanoisin totuuden. Mutta se on niin kauhean vaikeata.

Rouva Vörsky.

Enkä ymmärrä, kuinka voitte jättää lapsennekin yksin. Tuommoisen pienen raukan. Sillä välin hän olisi voinut itkeä itsensä kuoliaaksi aivan. Ette mahda ollenkaan rakastaa astanne.

Johanna

Voi, hyvä rouva. Kuka häntä rakastaisi, ell'en minä.

Rouva Vörsky.

Mutta jätätte hänen kuitenkin omaan varaansa tuntikaudeksi. Kaunista rakkautta!

Johanna.

Ei hän yksin yllut.

Rouva Vörsky.

Eikö ollut yksin? Te puhutte ristiin. Ah — nyt selvenee minulle kaikki. Te petätte minua, valehtelette minulle koko ajan. Itse olette hävittänyt kankaan. Pelkonne ja vastuksenne sen ilmaisee. Minä poloinen, minkäläisten ihmisten pariin olenkaan joutunut.

Johanna.

Elkää, rouva kulta, noin pahastuko. Antakaa minä selvitän teille alusta alkaen kaikkityyni.

Rouva Vörsky.

Minä en tahdo kuulla mitään, enkä usko teitä enää ollenkaan, koska olette noin kauhean kavalä. Menen kohta ja kerron asian miehelleni. Jätän kaikki hänen huostaansa. Niin, se onkin parasta, sillä hieno ja sivistynyt nainen ei tule toimeen raakojen ja epärehellisten ihmisten kanssa. Miehiä te kumminkin enemmän pelkätte. (Pukee päällysvaatteet ylleen.)

Johanna.

Voi, rouva, viipykää hetki, että saan totuuden mukaan teille puhua tapauksen.

Rouva Vörsky.

Minä en teitä usko, johan sen sanoin. Kuinka voitte semmoista odottaakaan enää sen jälkeen kun olette näin palkinneet kaiken hyvytyeni. Ja mitähän luulette tällä voitaneenne? Itsellenne teitte paljon suuremman vahingon kuin minulle.

Johanna.

Ell'ette olisi noin kiivas —

Rouva Vörsky.

Pois, elkää tulko minua likelle. Minun täytyy lähteä täältä, muutoin tukehdun. (Aukaisee oven; porstuasta näkyy Yrjö, joka väistyy rouvan tieltä ja tulee sisään senjälkeen kuin rouva on mennyt ulos.)

Johanna.

Yrjö! Jumalan kiitos! Teiltä saan apua. (Porstuaan rouvan jäljessä.) Rouva, rouva, odottakaa, tulkaa takaisin.

Rouva Vörsky.

Te vaivaatte itseänne turhaan. Matti, kiiruusti nyt Vapun luokse ensin ja sitten kotiin.

Johanna (palajaa).

Vapullekin hän nyt kertoo kaikki hullunpäin. Ei, tästä ihminen tulee aivan mielipuoleksi kohta.

Yrjö.

Mitä teille on tapahtunut, Johanna? Minun täytyi tulla kuulemaan sitä teiltä itseltänne, sillä Lenna-Kaisan puheet olivat niin kummallisia, ett'en voinut niitä kaikkia uskoa. Mutta tosia taisivat olla sittenkin, koska olette noin täynnä tuskaa.

Johanna.

Kaikki on hukassa. En jaksa enää ajatella sinne enkä tänne.

Yrjö.

Rauhoittukaa. Ehkä pääsemme tästä selville, kun yhdessä tuumailemme.

Johanna.

He luulevat minua varkaaksi. Tähän saakka kaikki ovat minuun luottaneet, nyt ei enää kukaan. Tämä minut murtaa, en minä kestä enää. Lapsi raukkani.

Yrjö.

Mutta kuulkaahan, toki, Johanna. Tuolla tavalla ei ihminen saa antaa surulleen valtaa. Se vahingoittaa terveyttä.

Johanna.

Nyt hän varmaan on jo Vappua torumassa. Semmoisen palkan hän saa hyvydestään. Mitä hän minusta ajattelekaan.

Yrjö.

Ei mitään. Tuntee hän teitä niin paljon. Minä menen ja puhun hänelle asian. — Ei toden totta, tämä ei käy laatuun. Teidän täytyy koettaa tointua, Johanna. (Luskee kätensä häneen hartioilleen.) Teillä ei oikeastaan ole mitään hätää, kun

tarkemmin ajattelette. Minä annan rahaa, te maksatte täyden hinnan kankaasta ja silloin heillä ei ole mitään sanomista. Kuuletko?

Johanna.

Kuulen. Mutta voinko ottaa teiltä rahaa, kun en tiedä millä saan sen maksetuksi. En minä voi, en, en. Viekööt minut linnaan ennemmin.

Yrjö.

Ei teitä missään tapauksessa linnaan viedä, siitä saatte olla huoletta. Ja mitä maksuun tulee, niin sillä teidän ei liioin tarvitse mieltänne rasittaa. Minä en siitä köyhemmäksi tule, vaikk'en koko rahaa takaisin saisikaan. (Kumartuu Johannan ylitse.) Kas niin, Johanna, olkaa nyt järkevä. Tässä kukkaroni. Siinä on viisikymmentä markkaa, enempää ei kangas varmaankaan maksa. No, Johanna, mitä epäilette?

Homsantuu (tulee äkkiä ovesta, jää silmänräpäykseksi seisomaan).

Ohoo! Risto oli siis oikeassa, kun sanoi, ett'ei häntä täällä kaivattaisi. No, niin; mitä sitten arvelisinkaan enää.

Johanna.

Kuka siellä?

Yrjö.

Tuo hupsu tyttö se vaan on. Elkää peljästykö. Mitä asiaa?

Homsantuu.

Mitäpä hupsun asioista. Tahdonhan vaan ilmoittaa, ett'ei teillä enää Ristosta tule vastusta olemaan. Kyllä minä hänestä nyt huolen pidän. Hyvästi!

Johanna.

Aikooko hän tehdä Ristolle pahaa?

Yrjö.

Vielä vain. Mitä tuon puolihullun puheista. Ja totta Risto pitää itsestään vaaria; ajatelkaa te omia asioitanne. Minä panen väkisin tämän kukkaron käteenne, ell'ette sitä hyvällä ota. Noin. Ja nyt teidän täytyy pennin päälle maksaa tuolle rouvalle kankaan hinta, ett'ei hän enää pääse teitä

solvaisemaan. Ettekä saa näyttää noin pelokkaalta ja aralta. Olkaa vaan rohkea, ettehan ole mitään pahaa tehnyt. Tässä maailmassa täytyy pitää puoliaan, muuten ei tule toimeen.

Johanna.

Hyvä teidän on sanoa, kun olette mies. Toista on meidän vaimojen. Mitä me voimme.

Yrjö.

Koettakaa, koettakaa kumminkin. Ihmisiä tekin olette, elkkää unhottako sitä. — Tuollahan se ajaa pihaan taas. Ehkä on parasta kun minä menen pois. Hänen ei tarvitse tietää, että minulta olette rahat saanut. Hyvästi nyt, Johanna. Elkkää salliko hänen hyppiä nenällemme, muistakaa se. Olkaa kerran tekin miestä puolestanne. Lupaatteko?

Johanna.

Minä koetan.

Yrjö.

No, hyvä. Minä lähden sitten.

Johanna (ottaa häntä vielä kädestä).

Yrjö; Jumala siunatkoon teitä!

Yrjö.

Kiitos! (Menee.)

(Herra ja rouva Vörsky sekä rouva Hanhinen tulevat sisään.)

Rouva Hanhinen.

Oliko tuo hänen miehensä?

Rouva Vörsky.

Ei; se oli joku toinen. Tule tänne katsomaan, Ville. Noin se on leikattu poikki ja kangas viety. Kaksikymmentäviisi kyynärää. Ajatelkaa mikä vahinko. Kaksikymmentäviisi kyynärää. Olen niin, niin pahoillani, että tekisi mieli itkeä.

Herra Vörsky.

Tarvitsee sitä luottaa kaikenmoisiin ihmisiin. Enkö minä jo monta kertaa ole sinulle sanonut.

Rouva Vörsky.

Kuinka olisin saattanut tänlaista epäillä, kun Vappu häntä niin takasi.

Herra Vörsky.

Oikeutta myöten saisi Vappu nyt itse maksaa kankaan.

Rouva Hanhinen.

Mitä hän sanoo tästä, Vappu?

Rouva Vörsky.

Mitä hän! Pitää vaan tuon ihmisen puolta eikä usko hänestä mitään pahaa. Vähällä, ett'ei ajanut minua valehtelijaksi.

Herra Vörsky.

Hän on kai viekastellut ja vetänyt Vappua nenästä niin kuin sinuakin, arvaamma. Mahtaa olla koko kapine.

Rouva Hanhinen.

Semmoista se kaupungin huono väestö ylipään on. Kyllä ne oppii tuntemaan, joka on niiden kanssa tekemisessä niin paljon kuin minä esimerkiksi.

Herra Vörsky.

Tuoko se juuri on, joka tuossa seisoo?

Rouva Vörsky.

Hän se on.

Rouva Hanhinen.

Kasvoista jo kohta näkee, ett'ei se mikään hyvä ihminen ole. Tuommoinen levoton katse on aina pahan oman-tunnon merkki.

Herra Vörsky (katsoo tuikeasti Johannaan ja lähestyy häntä pari askelta).

Rouva Vörsky (erikseen rouva Hanhiselle).

Uh, kuinka tämä on tukalaa. Minua oikein vaivaa.

Rouva Hanhinen.

Elä ole milläsikään. Niitä sietää panna kovalle, tuonlaisia. Muuten oltaisiin hukassa.

Herra Vörsky.

Noo, eukko! Mihinkä sinä olet hävittänyt meidän kankaamme?

Johanna (häätäntyy).

En minä ole — ei sitä — en minä — tuota —

Herra Vörsky (koputtaa keppiään lattiaan).

Selvä vastaus. Missä on kangas?

Johanna (änkyttäen).

En — tiedä, missä se on.

Herra Vörsky.

Etkö tiedä? Etkö?

Johanna.

En.

Herra Vörsky.

Entä jos antaisin sinulle pienen selkäsaunan? Ehkä sitten tiedät.

Rouva Vörsky.

Anna olla, Ville hyvä. Se tekee minulle niin pahaa.

Herra Vörsky.

Kyllä hänen täytyy saada vähän keppiä.

Rouva Vörsky.

Ei, ei, anna olla. Minun tähteni, Ville. Pelkään jo ilmankin pahoja seurauksia terveydelleni kaikista näistä mielenliikutuksista.

Herra Vörsky.

Mitäs tänne tulitkaan, kun kerran olet noin heikkoluontoinen. Mahdoit pysyä poissa.

Rouva Hanhinen.

Herra Vörsky, minäkin rukoilen tuon kurjan puolesta. Hän tosin ansaitsisi oikein tuntuvaan kuritusta, ei se olisi liikaa ollenkaan. Mutta meidän olisi niin vaikea sitä nähdä.

Herra Vörsky.

Teillä naisilla on liian hellä sydän. No, olkoon nyt sitten. Saat kiittää näitä rouvia, että pääset selkäsaunasta. Vaan elä luule, että tämä juttu siihen loppuun. Oikeuteen sinut vedän. Saat sakkoa, että plaskahtaa. Ja sitten sinut vielä päälliseksi tuomitaan vankeuteen. Pannaan vedelle ja

leivälle. Niin! Kahleissa saat istua, sen lupaan. Nähdään, tuletko toista kertaa parempia ihmisiä pettämään.

Johanna.

Vankeuteen? — Rakas, taivaallinen isä! Eikö loppua tulekaan näille suruille.

Herra Vörsky.

Ahaa! Joko rupeat huomaamaan, että tässä on tosi edessä.

Johanna.

Mistä syystä minua vankeuteen pannaan? En ole vielä eläessäni kellenkään vääryyttä tehnyt, en varastanut enkä pettänyt ketään. Tiedustelkaa niiltä, jotka minun tuntevat, ell'ette minua usko. Rehellisellä työllä olen aina koettanut pyrkiä eteenpäin, se täytyy heidän todistaa.

Rouva Hanhinen.

Ei, mutta kuulkaa tuota hävyttömyyttä. Hän koettaa vieläkin tehdä itseään syyttömäksi.

Herra Vörsky.

Uskallatko sinä yhä valhetella meille vasten silmiä. Kyllä minä sinun opetan.

Johanna.

Totuuden olisin teille kertonut. Olisin tunnustanut kaikki, alusta loppuun, mutta ettehän ole sitä sallineet. Ette ole tahtoneet kuulla mitään, jota voisın puolustuksekseni tuoda esiin.

Herra Vörsky.

Lakkaa jo lavertelemasta siinä, taikka minä —

Johanna.

Elkää manatko minua oikeuteen. Armahtakaa lapsiraukkaani edes. Mihinkä hän joutuu, jos äitinsä vankeuteen viedään. Vieraanko varaan tuommoinen pikkuinen, ei vielä neljän kuukauden vanha.

Rouva Vörsky.

Niin, ajatelkaa, hänellä on lapsikin. Minkälainen ihminen siitä poloisesta maailmaan tulee, noin huonon äidin kasvattamana. Kun pienestä asti saa nähdä vaan pahuutta ympärillään.

Rouva Hanhinen.

Tekisimme oikein Jumalalle otollisen työn, jos voisimme hänet pelastaa kurjan äitinsä käsistä. Minäpä puhun asiasta naisyhdistykselle.

Johanna

Lapsiko otettaisiin minulta pois? Ei kuuna päivänä, minä en häntä anna. En vaikka koko maailma nousisi vastaan. Te olette julmia petoja. — Ei, ei, minä olen pyörryksissä, en tiedä enää, mitä puhun. Elkkää pahastuko. Säälikää minua onnetonta. — Voi, niin, en ole muistanutkaan. Onhan minulla tässä rahaa, viisikymmentä markkaa. Puolta enemmän kuin kangas maksaa. Ottakaa ne, herra, ottakaa kaikki. Tehkää sovintoa. Jumalan tähden, antakaa sydämenne heltyä. Mitä hyötyä teillä siitä on, jos minut vankilaan panette ja lapsen minulta riistätte. Hyvä armollinen herra, tässä on kahta vertaa enemmän kuin kankaan hinta on.

Herra Vörsky.

Sitä sanatulvaa! Noo, kuinka teemme? Sovitaanko? Ja otanko rahat? Sinä tiedät paremmin, riittävätkö vahingon korvaukseksi?

Rouva Vörsky.

Elä ota, ennenkuin tiedät, mistä hän ne on saanut.

Johanna.

En ole niitä varastanut, elkkää peljätkö. Ottakaa, herra, vaan. Ei niitä kukaan tule teiltä perimään.

Rouva Hanhinen.

Minä aavistan jotakin.

Rouva Vörsky.

Minä myös, minä myös. Voi, voi, yhä kauheampaa, yhä kauheampaa.

Herra Vörsky.

Kuinka? Ettäkö —?

Rouva Hanhinen.

Tuolla ihmisellä varmaan on muitakin pahoja tapoja.

Herra Vörsky.

Aa! Hyvin luultavaa. Mikä se mieskin oli, joka täältä äsken niin kiirehti meitä pakoon.

Rouva Hanhinen.

Sitäpä minä juuri. Uskokaa minua, häneltä nuo rahat ovat.

Rouva Vörsky.

Kuinka äärettömän huono moraali! Ville kulta, lähdetään pois. Minä rupean jo voimaan pahoin. Tuntuu kuin ilmakin olisi täällä saastutettu. Voithan sitten oikeuden kautta vaatia häneltä kaikki saamiset.

Rouva Hanhinen.

Todella; ei täällä tee mieli kauvemmin olemaan.

Herra Vörsky.

Niinpä me lähdemme. (Rouvat menevät.) Sinä kuulet meistä vielä, eukko.

Johanna (polvillaan).

Herra, herra, hyvä herra, elkää menkö ilman sovintoa. Ottakaa rahat, vaatteet, kaikki, mitä minulla on —

Herra Vörsky (ovessa me nnessään).

Suus' kiinni — portto!

Johanna.

Ooh! ooh! (Lankeaa ensin suulleen, vaan nousee taas äkkiä ylös.) Portto, hän sanoi. (Katsoo kukkaroa kädessään.) Portto ja varas. (Viskaa kukkaron kauvas laattiaan.) Onko jo Jumalakin minut hyljännyt. Eikö apua, eikö turvaa missään maailmassa. Näinkö minua kaikki saavat sortaa ja polkea. Ja lapsenikin he ryöstävät. Oman kauniin poikani. Ei — kautta taivaan ja maan. Sitä he eivät tee. Risto tulee kotiin. Hän auttaa minua, hän on lapsen isä. Niin, niin! Häntä liikuttaa tämä onnettomuus, johon hän on minut saattanut ja hän auttaa, hän puolustaa lasta ja minua. Kun hän vaan tulisi pian. Tämä tuska — tämä — hss — hiljaa! Ääniä kuuluu kadulta. Jo tulee — jo tulee.

Toppo (laulaa, kulkiessaan ikkunan ohitse porstuaan).

Kultani minust' eron teki, teki toisen kanssa liiton.

Enkä mä tuotakaan paljon surrut, nauroin koko viikon. (Tulee sisään.) Hyvää päivää, kappaa räivää! Elkää pahaksi panko, vaikka olen näin pienessä hutikassa. Olemme, näette, juoneet läksiäisiä.

Leena-Kaisa (tulee Topon jäljessä).

Niin, oletkos kummempaa kuullut ennen, Johanna.

Toppo.

Tuohan se Leena-Kaisa minua tänne hilaa. Kertomaan terveisiä Ristolta. Niin! „Kultani minust' eron teki, teki toisen kanssa —“

Leena-Kaisa.

Olkaas tuossa ääneti, elkääkä noita renkutuksianne aina laulelko. — Ei sinun määräsi vielä ole täysi, Johanna parka. Nyt vasta pahin tulee. Jaksatko kuulla.

Johanna.

Mitä? Sanokaa pian.

Toppo.

Risto paa helisa so mykky. Vara porta, — porta, porta! Kaukana jo Homsantuun kanssa.

Leena-Kaisa.

Ajatteles! Onko mies enää viisas. Kun hyötä hyviään menee puolihullun naisen kanssa maata maailmaa vaeltamaan.

Johanna.

Minkä naisen? Mitä te puhutte?

Toppo.

Hei, Homsantuun, ettekö ymmärrä. Terveisiä vaan paljon. Vaikk'ei hän niitä oikeastaan lähettänyt. Ei muistanut enää mitään siinä ilossa, kun pääsi vanhan henttunsa pariin. Niin, kyllä hän nyt teidät jätti oman onnemme nojaan. Mutta elkää siitä millännekään olko. Laulakaa vaan että: „Kultani minust' eron teki, teki toisen kanssa liiton. Enkä mä tuotakaan paljon surrut, nauroin koko viikon.“

Johanna.

Ristoko lähtenyt pois? Ei, se ei ole totta. Se ei voi olla totta. Kuinka tekin, Leena-Kaisa, olette niin valmis uskomaan humalaisen lörpötyksiä.

Leena-Kaisa.

Sitä kertoivat muutkin, ei Toppo ainoastaan. Oli hän vielä tarjonnut siellä läksiäisiäkin miehille ja sanonut, ett'ei häntä pitkään aikaan nyt täällä nähdä. — Niin, niin! Jumalan viha kohtaa sinua ankarana, Johanna parka. Mutta ota kaikki nöyrällä sydämmellä vastaan ja muista, että hän vaan rakkaudesta kurittaa.

Johanna (vaipuu jakkaralle kätkyen ääreen).

Isä jätti meidät. Paha, paha isä!

Leena-Kaisa.

Ei siitä Ristoa sentään voi niin paljon syyttää. Tuo naikkonen — en mä niin tule ja sano — oli varta vasten mennyt anniskeluun häntä houkuttelemaan. Kyllähän ne semmoiset osaavat paulojaan panna. Onko sitten ihme, jos mies hullaantuu ja kadottaa järkensä.

(Johanna oihkaa laattialla.)

Leena-Kaisa.

Mutta elä nyt anna noin surulle valtaa, yhtäkaikki. Mitä sinä laattialla virut. Kuule, hyvä ihminen, mikä sinun on.

Johanna.

Ei mikään, ei mikään.

Toppo (katselee kangasta).

Herra ihme! Mikä leivän kontista vei, ilalla oli viis' ja nyt ei ole kuin kuus'. Elä ole tietävinäksikään, Toppo. Ei niinä miehinäkään. „Kultani minust' eron teki, teki toisen kanssa liiton —“

Leena-Kaisa.

Hiljaa, Toppo! Katsokaas tänne. Täällä ei ole hyvin laita. Nouse ylös, Johanna. Kuinka sinä tuolla tavalla — Nouse ylös.

Johanna.

En pääse. Lattia niin pyörii.

Lena-Kaisa.

Siinä se oli. Hän on sairas.

Johanna.

En ole sairas. Päätä vaan polttaa, kun kruunua kir-
kastetaan. Ilmi tulessa koko pää. Viekää pois, pois.

Leena-Kaisa.

Hän hourii. No, nyt ollaan hukassa.

Johanna.

Rouvat — poikani auttakaa! He ryöstivät lapseni.
Tuolla, tuolla. Juoksevat ja nauravat. Ottakaa kiinni. Minä
en jaksa, en pääse. Elkkää lyökö, herra. Risto, Risto, tule
auttamaan. Hänellä on niin paksu keppi.

Toppo.

Ohho, onpa tuo surkeata.

Johanna.

Pilkkoisten pimeä. En löydä kotiin. Ristokin katsi.
Jätti minut yksin erämaahan, pimeään. Ryöväriä joka pen-
saassa. Eikö armahda kukaan? Kuuletteko! Lapsi itkee.
Herra pieksee sitä. Voi, voi, auttakaa hyvät ihmiset.

Toppo (pyyhkii siimiään).

Vaimo parka!

Leena-Kaisa.

Tulkaa auttamaan häntä sänkyyn.

Toppo.

Minä tulen, minä tulen. Tiedätkö, Leena-Kaisa, kyllä
me miehet sentään olemme niin kelvottomia. Täytyy tun-
nustaa.

Leena-Kaisa.

Huolikkaa nyt siitä. Joutukaa vaan tänne avuksi, enhän
minä yksin saa häntä mihinkään.

Toppo.

Nostetaan yhdessä, nostetaan.

Johanna.

Pois, pois. Elkkää tehkö minulle pahaa.

Toppo.

Ei, elä pelkää. Me hiljaa vaan viemme sinua vuoteelle.
Kas, noin. Raukka! Lieneekö tuo lavantautia?

Leena-Kaisa.

Kuka hänen tietää. Olisi se Risto edes kotona.

Toppo.

Niin, sanokaas muuta. Kun hänen piti lähteäkin juuri parahiksi. Mutta mistä hän, poloinen, voi tätä arvata. Näettekö! Täällä on rahakukkaro laattialla. Eikä se tyhjä olekaan. Tuossa, ottakaa huostaanne. Se on hyvään tarpeeseen, jos lavantauti tulee.

Leena-Kaisa.

Tosiaankin! Taivaastako se lähetettiin.

Johanna.

Polttaa — polttaa —

Leena-Kaisa.

Juoskaa hakemaan lääkäriä, Toppo.

Toppo.

Kyllä, kyllä. Olenhan jo selvä mies. Ei suinkaan minusta enää mitään huomaa. Kyllä minä tuon lääkärin tänne, Leena-Kaisa. Voi sentään, kuinka surkeata. (Menee.)

Johanna.

Pois kruunu, pois! Polttaa — polttaa — polttaa.

Esirippu alas.

VIIDES NÄYTÖS.

(Sama asunto. Leena-Kaisa järjestelee huonetta. Risto tulee ovesta).

Leena-Kaisa.

No, tuossa hän nyt viimeinkin tulee, Jumalan kiitos! Tiedätkös, mitä täällä on tapahtunut sill'aikaa.

Risto.

Johan talon lapset minulle kertoivat tuolla pihalla. Kuka semmoista olisi voinut aavistaa. Hän jäi aivan terveeksi, kun kotoa läksin.

Leena-Kaisa.

Eihän sitä ihminen tiedä, koska hänen aikansa on tullut. „Tänäpän' terve, Huomenna kirves ompi puun juureen pantu.“ Mutta olkoon tämäkin meille varoitukseksi, ett'emme armon päiviä täällä suruttomuudessa viettäisi, vaan tyystin mieleen johtaisimme, kuink' „elämä on juur' vähä tomun tuoksu ja hekuma kuin liukas virran juoksu“.

Risto.

Niin, ei maar Johannakaan olisi voinut uskoa näin pian kuolevansa, kyllä se vissi tosi on.

Leena-Kaisa.

Elä tykkää pahaa, Risto, jos sen sinulle sanon, mutta ei sinun olisi pitänyt häntä noin jättää.

Risto.

Jo sitä itsekin kaduin kohta kun kuulin, miten oli käynyt. Mutta sille nyt ei enää mitään voi. Mikä on tapahtu-

nut, se on tapahtunut. — Kai' siitä vainaja oli hyvin pa-
hoillaan.

Leena-Kaisa.

No, epä sillä. Hän jo houraili, kun hänelle asiasta
kerrottiin. Tuskin hän sitä oikeinpäin tajusikaan.

Risto.

Olipa se edes hyvä.

Leena-Kaisa.

Mutta kankaasta hän oli suuressa tuskassa. Pelkäsi
rouvaa vallan kauhaesti.

Risto.

Niin, kangas, näet! Se oli totta, se. Vai oli hän siitä
tuskassa. No, olisihan se kyllä saanut olla meiltä tekemättä,
kun tuon olisi tiennyt. Mutta eikö hän, vainaja, voinut ar-
vata, ett'emme sitä myyneet sentään, panttasimme ainoastaan.
— Pelkäsi rouvaa, sanoitte? Niin, arvaan sen. Johanna oli
kovin arkaluontoinen ja hätäili aina ennen-aikojaan kaiken-
moisia joutavia. Hyvinkö hän oli minulle siitä vihainen?

Leena-Kaisa.

Ei sentään pahasti. Siinä vähää ennen hän juuri kiitti
sinua. Sanoi ett'et vielä kertaakaan ollut häntä lyönyt etkä
pieksenyt, niinkuin moni muu mies vaimolleen tekee.

Risto.

Sanoiko hän niin? Kyllä se totta onkin. Me elimme
jokseenkin hyvässä sovussa. Kovaa riitaa ei koskaan ollut
välillämme.

Leena-Kaisa.

Se on sinulle kunniaksi. Jos oletkin muussa suhteessa
vähän erehtynyt, täytyy se anteeksi antaa. Liha on heikko
ja viettelykset ovat suuret. Siitä ei sinun nyt kumminkaan
tarvitse pahaa mieltä pitää, että olisit vaimoasi kovuudella
kohdellut, pieksenyt tai muuten rääkännyt, niinkuin täällä,
sen pahempi, usein nähdään ja kuullaan.

Risto.

Ei, arvon. Siitä minulla on hyvä luonto, ett'en minä

kesken toista ihmistä lyömään mene. — Ennen sairastumistaanko se Johanna siitä puhui?

Leena-Kaisa.

Niin, siinä se oli pikkuista ennen. Sitten hän, poloinen, ei enää joutunut muusta huolehtimaan kuin lapsestaan. Siitä hän houraili ja se hänellä oli mielessään, kun pääsi vähän selvenemäänkin.

Risto.

Mutta tosiaan! Mikäs minulle tulee tässä eteen tuon lapsen kanssa?

Leena-Kaisa.

Sitä olen minäkin juuri miettinyt.

Risto.

Olisi hän edes vanhempi, mikä sitten olisi hätänä. Ajaisi häntä kerjuulle, ell'ei muu auttaisi. Mutta tuommoinen raukka. Mitä osaan hänelle tehdä. Ei, nyt on hukka peli. — Ottaisivatkohan ne tuota köyhäin hoitoon? Kun koettaisi.

Leena-Kaisa.

En usko, että ottavat. Mutta tiedätkös, mitä Johanna toivoi?

Risto.

Sanokaa!

Leena-Kaisa.

Että Vappu ottaisi pojan kasvatikseen.

Risto.

Jokohan tuo sen tekisi?

Leena-Kaisa.

Sopii ainakin kysyä. Jos minä veisin lasta hänen luokseen ja puhuisin siitä. Ei tiedä, vaikka hän armahtaisi.

Risto.

Se olisi mainio asia. Silloin saisin olla pojasta ihan huoletonna

Leena-Kaisa.

Niinpä minä menen.

Risto.

Tehkää se. Minä tulen jäljessä niin pian kuin olen vähän siistinyt itseäni.

Leena-Kaisa.

Elä hyvin hätäile. Ell'ei Vappu ota asiaa korviinsa, tuon minä lapsen heti pois. (Ottaa lapsen syliinsä kätkyestä.) Pikku raukka! Onhan tämä niin kaunis lapsi.

Risto.

Kyllä Vappu hänen ottaa, saatte nähdä. Kouluttaapa vielä papiksi, jos hyvin käy.

Leena-Kaisa.

Kun nukkuu niin sikeästi, ett'ei herääkään. Hyvästi nyt sitten vähäksi aikaa.

Risto.

Hyvästi, hyvästi! Onnea matkalle. Mutta kuulkaas vielä, Leena-Kaisa. Tuota — noin — mitäs minun taas pitikään sanoman eikä valehteleman. Niin! Jos sopii, niin mainitkaa Vapulle noin sivumennen, kuinka hyvä minä olin entiselle vaimolleni. — Jos sopii, minä meinaan.

Leena-Kaisa.

Miks' ei. Mutta joko sinä nyt toista ajattelet, vaikk'ei entinen vielä kylmänä ole?

Risto.

No, huolikaa te siitä. Menkää vaan ja tehkää niinkuin sanoin. Minä tulen täältä myöskin tuossa paikassa.

Leena-Kaisa.

Jos viivyn, niin arvaat siitä, että Vappu suostuu tuumaan lapsen suhteen. (Menee.)

Risto.

Hyvä, hyvä! (Aukaisee kaapin ovea, ottaa sieltä peilin ja kamman, alkaa järjestellä pukuaan.) Olenpa minä jotenkin pulska mies. (Katsellee peiliin.) Mikä siinä on, ett'en minä vielä naisille kel-paisi. Saadaan nähdä vaan. (Ikkunaan kopsahutetaan.) Kuka siellä? Ahaa, Toppo! Tule sisään, lurjus.

Toppo (tulee).

Pianpa sinä palasit.

Risto.

Pian. Eihän siellä tehnyt mieli kuljeksia näin syysilmassa. Kovin oli kurjaa.

Toppo.

Kas kun Homsantuu lasi sinun pois.

Risto.

Minä karkasin. Luuletkos, että hänestä muulla tavalla olisin erilleni päässyt. Kyllä kai! Semmoinen se on tytökin.

Toppo.

Mutta hukka sinut perii, jos hän vielä tulee jäljessäsi.

Risto.

Koettakoonpas. Kyllä minä keinon keksin, kun hyvin rupeaa kiusaksi. Toimitan yks' kaks' tytön linnaan löysästä. Mutta ei hän tulekaan. Minkä hän minulle voi, tietää hän sen verran.

Toppo.

Kiitä onneasi, jos pääset niin vähällä. Sillä tytöllä on tulinen luonto. Pelkään, ett'ei ole hyvä laskea liian paljon leikkiä hänen kanssaan.

Risto.

Pyh!

Toppo.

No, ja sinulta kuoli eukko sill'aikaa.

Risto.

Niin teki.

Toppo.

Et suinkaan sinä, hunsvotti, sitä kauvan sure; otat toisen niin pian kun vaan saat.

Risto.

Se on tietty. Mitä se suremisesta paranee. Eikä siihen pitkiä aikoja kulukaan, ennenkuin minulla on uusi taas.

Toppo.

Kuules poikaa! Ett'eikö hän vielä näytä meille ihmeitä.

Risto.

Vilkaisepa ikkunasta, näkyykö siellä Leena-Kaisaa tulevaksi.

Toppo.

Mitä? Häntäkö sinä nyt tuumaillet?

Risto.

Leena-Kaisaa? Oletkos hullu.

Toppo.

No, johan minä ajattelinkin. — Ei täällä kadulla ainaakaan ketään näy.

Risto.

Hyvä juttu.

Toppo.

Mitä sinä puuhaillet ja laittelet itseäsi niin hirveästi? Onko johonkin meno?

Risto.

Arvelin lähteä tästä Vapun luona käymään.

Toppo (viheltää).

Ku—ku—ku—ku—kuule! Vai Vapun luona. Ei vähä mitään. „Korkeallepa siat tänä vuonna tonkivatkin,“ sanoi Lillqvisti laissa.

Risto.

Ole sinä vai. Rohkea ruokansa hakee. Ei tiedä yhtään kuinka käy. Vaihdetaanpas nuttuja. Sinun on kumminkin siistimmän näköinen.

Toppo.

Saat sen. (Vaihtavat.) Mutta jo minä mahdan Matti olla, jos Vappu sinusta huolii. En sitä ikinä usko.

Risto.

Ole uskomatta, ei siihen sinua kukaan pakoita. — Voi, hitto! Ei täällä ole veden pisaraa missään, ja olisihan minun pitänyt kasvonikin pestä.

Toppo.

Kyllä minä haen vettä kaivosta. Onko sinulla pyttyä?

Risto.

Ei näy sitäkään. Katsele sieltä pihasta ja liiteristä, mistä vaan saat astian tapaista käteesi.

Toppo (menee).

Risto (seisoo sellin oveen ja katselee peiliin).

Ei kuulu Leena-Kaisaa takaisin. Lapsen hän siis kumminkin ottaa. Ja sittenpä hän kumma lienee, ell'ei hän suostuisi isään myöskin. (Ovi aukeaa, Risto säpsähtää ja kääntyy.) No, joko se nyt tulee? Ei — Homsantuu. — Pahuus!

(Homsantuu seisoo äänettömänä.)

Risto.

Mitä sinä täällä teet?

(Homsantuu ääneti; puristaa revolveria kädessään.)

Risto.

Mitä sinä täällä teet, minä kysyin?

Homsantuu.

Tulin ottamaan sinulta jäähyväisiä, Risto.

Risto.

Jäähyväisiä? Vai niin. Olkoon sitten, kosk' et muuta tahdo. Pahaan aikaan sinä vaan saavuit.

Homsantuu

Kuinka niin?

Risto.

Olen tässä juuri poislähdössä.

Homsantuu.

En minä sinua kauvan viivytä.

Risto.

Etkö? No, se on toinen asia. Mutta sinä näytät niin oudolta. Ja — mikä sinulla on kädessäsi?

Homsantuu.

Enoni revolveri se on. Jotenkin hyvää tekoa.

Risto.

Minkätähden sitä mukanasi kuljettelet?

Homsantuu.

Tuonlainen kalu on välistä tarpeellinen.

Risto.

Sinä pitelet sitä niin varomattomasti. Onko se latin-
gissa?

Homsantuu.

On.

Risto.

Pane se pois kädestäsi. Ampuma-aseilla ei saa noin
leikkiä.

Homsantuu.

Minkätähden ei?

Risto.

Ammut pian itsesi.

Homsantuu.

Taikka sinut.

Risto.

Niin taikka minut.

Homsantuu.

Taikka meidät molemmat. Mihinkä lähdet.

Risto.

Käyn pikipäin vaan ulkona. Kyllä tulen kohta ta-
kaisin.

Homsantuu.

Jos paikaltasi hievahdat, laukaisen minä heti.

Risto.

Sinulla on paha mielessäsi, Kerttu.

Homsantuu.

Koskapa siellä muuta on ollut.

Risto.

Sitä juuri pelkäsin. Sinussa alituisen kiehuu ja kuo-
huu tuo mustalais-veri. Koeta, Kerttu kulta, kerran hillitä
itseäsi; koeta taivaan tähden.

Homsantuu.

Turha vaiva. Taivasta ei kumminkaan ole minua varten
tehty.

Risto.

Minä lupaan sinulle vaikka mitä, kun vaan maltat mieltäsi.

Homsantuu.

Lupauksiin en luota.

Risto.

Enkä minä aikonut sinua jättää, Kerttu, vaikka tulit ehkä siihen luuloon, kun niin äkkipikaa läksin. Niin pian kun Johannan olen hautaan saanut, yhdyn sinuun jälleen, se on totinen tosi.

Homsantuu.

Maan povessa yhdymme kun multana olemme molemmat; ei ennen.

Risto.

Mutta ajatteles nyt sentään, Kerttu kulta. Kun minä veisin sinut vihille, ja sinä tulisit kunniallisen miehen avio-vaimoksi. Et olisikaan enää koko maailman hylkynä, niin kuin tähän saakka.

Homsantuu.

Kahdesti olet minut pettänyt. Kolmatta kertaa sitä et tee.

Risto.

Kuules vielä, kun sanon. Elä, Jumalan tähden, laukaise. Odota edes siunaama hetki. Näethän, ett'en kumminkaan pääse tästä pois, jos tahtoisinkin.

Homsantuu.

Puhu sitten välehen.

Risto.

Kun vaan tietäisin, mitä sinä oikeastaan tahdot. Sieluni kautta, nyt olisin valmis mihin hyvänsä. Sano, haluatko jotakin?

Homsantuu.

Haluan.

Risto.

Mitä? Kerttu, mitä sinä haluat?

Homsantuu.

Kestoa.

Risto (pyyhkii otsaansa erikseen).

Missä se Toppokin viipyy.

Homsantuu.

Onko sinulla mitään muuta sanottavaa.

Risto.

On. On paljonkin. Mutta sinä panet minun niin pelkäämään, ett'en voi mitään puhua. Laske hiukkaiseksi aika revolveri pois kädestäsi. Kerttu kulta, tee se.

Homsantuu.

En.

Risto.

Tuohon tuolille vaan, seiso itse vieressä.

Homsantuu.

En siihen enkä muuanne. Ja lopettakaamme jo. Aika menee turhaan.

Risto.

Ei odota! (Toppo tulee sisään.) Jumalan kiitos. Viimeinkin sinä tulit.

Toppo.

Olisit minulle sanonut, että ruumis on pantu liiteriin. En totta maarin olisi sieltä mennyt astiaa hakemaan, jos sen tiesin.

Risto.

Oliko se siellä. Niin, niin mihinkä sitä muuannekaan olisivat vieneet.

Toppo.

Herra varjele, kuinka paha se teki. Menen sinne pimeään nurkkaan ja yht'äkkiä on ruumis edessäni. Oikein sydämeni sävähti, vaikk'en ole juuri mikään pelkuri. Entä kun sillä vielä on silmät auki, sehän siinä on kaikkein kamalinta. Niin elä minuun noin tuijota. Ei minulla ole veden pisaraakaan. Kourassaniko sitä toin, kun en astiaa löytänyt. Uhhuh, vieläkin pöyristyttää. Kuuluu tietävän pa-

haa, kun ruumiin silmät jäävät auki. Hän toisia jälkeensä kutsuu, sanotaan.

Homsantuu.

Juuri niin. Hän toisia jälkeensä kutsuu.

Toppo.

Kas, onko tuo täällä. No, Risto, mitä minä sanoin?

Risto.

Tulit parahiksi hätään. Hän aikoi minut tappaä täällä.

Homsantuu.

Aikoo vieläkin ja tekee sen myös. (Kohottaa revolveria.)

Risto.

Toppo, Toppo, auta!

Homsantuu.

Jos tulet väliin, ammun sinut ensiksi.

Toppo.

Kies avit', nyt ollaan hukassa. (Pakenee ovelle.)

Risto.

Elä mene pois, Toppo, elä mene. Ei hän sinua ammu.

Toppo.

Ei sen hullun tiedä.

Homsantuu.

Korjaatko luusi, taikka —

(Toppo rientää ulos)

Homsantuu.

Oletko valmis, Risto?

Risto (polvillaan).

Armahda minua, Kerttu! Mitä siitä hyödyt, jos minut tapat. Armahda.

Homsantuu.

Armahditko sinä minua, konna? Uuden kerran minun kavalasti petit, viettelit pahemmin kuin ennen. Ajattelit: tuo on maailman hylky, ei siitä rangaistusta tule, jos hänen turmelee. Mutta sinä erehdyt! Tämä maailman hylky, jonka puolia ei kukan pidä, kostaa sinulle itse.

Risto.

Kosta muulla tavalla. Säästä vaan henkeäni.

Homsantuu.

Ei, kuolla sinun täytyy. Ja minun myös.

Risto.

Armoa, armoa!

Homsantuu.

Armoa ei sinulle eikä minulle.

Risto.

Varro! Salli minun edes rukoilla ensin.

Homsantuu.

Se on suotta. Et sinä taivaasen kumminkaan pääse enemmän kuin minäkään.

Risto.

Pääsen minä, en ole huonompi kuin muutkaan. Eikä ihmiseltä muuta vaadita kuin uskoa. Ja minä uskon, uskon totisesti. Varmaan pääsen, jos vaan annat aikaa rukoumiseen.

Homsantuu.

Niinpä rukoile.

Risto.

Etkös laukaise ennenkuin olen sanonut „amen?“

Homsantuu.

Aloita, muuten jo laukaisen.

Risto.

Minä aloitan, minä aloitan! Kun vaan muistaisin jotakin ulkoa. Ei — ei juohdu mitään mieleen. Minä onneton. — Odota, jo tiedän „Koskan kaikki päivät päätän Ann' mun autuaast' nukkua.“ Hampaat kalisevat suussani pelvosta. „Koskan kaikki päivät päätän Ann' mun autuaast' nukkua. Kuolon kautt'“ Olet sinä sentään kauhean kovasydäminen, — ei, ei, minä jatkan. „Koskan kaikki päivät päätän Ann' mun autuaast' nukkua. Kuolon kautt' kosk' maailman jätän Pyhäis joukkoon joutua“ — Kuinkas se sitten olikaan — „Pyhäis joukkoon —

(Porstuasta kuuluu kolinaa, Homsantuu säpsähtää, katsoo oveen, josta kaksi poliisia ynnä Toppo tulevat sisään; laukaisee. Risto parkaisee ja kaatuu Poliisi paiskaa revolverin Homsantuun kädestä ja tarttuu häneen kiinni. Homsantuu vaipuu maahan.)

Ensimmäinen poliisi.

Ahas, sudenpenikka; jouduit nyt satimeen.

Toppo.

Myöhästyimme, peijakas!

Toinen poliisi (kumartuu Ristoa tarkastamaan).

Elkähän hätäilkö. Vielä tämä elää. Mihinkä paikkaan se kävi?

Risto.

En tiedä oikein.

Toinen poliisi.

Koeta, pääsetkö ylös.

Risto (nousee poliisin avulla).

Ehk'ei se käynytäkään. Taisin vaan säikähtää.

Toppo.

Eikö osunut sinuun? No, olipa se helkkarin hyvä.

Risto.

Kiitoksia, Toppo. Tätä et minulle ilmaiseksi tehnyt.

Toppo.

Ei mitään kiittämistä. Ainahan mies miestä sen veran auttaa. Mutta onpas tyttö kerrankin masentunut. Noin kalman karvaisena ei häntä ole ennen nähty. Onko siinä enää henkeäkään koko ruumiissa?

Ensimmäinen poliisi.

Kyllä hän siitä vielä virkoaa.

Risto.

Ett'ei hän vaan pääse karkuun käsistänne. Pitäkää varalla.

Ensimmäinen poliisi.

Ei vaaraa. Totta tuommoisen tyttö-huitukan aina hallitsee.

Risto.

Mutta hänellä on yhdeksän miehen voima, kun raivoon rupeaa.

Ensimmäinen poliisi.

Raivo ei auta, kun linnaan paiskataan. Pannaan vaan sitä kovempiin kahleisiin.

Risto.

Entä jos päästävätkin hänen vapaaksi. Silloin on taas henkeni vaarassa.

Ensimmäinen poliisi.

Ei hän kesken vapaaksi pääse, elä pelkää. Tunnen minä lakia niin paljon. Ensin hän tuomitaan murhanyrityksestä moneksi vuodeksi linnaan, ja sitten hän määrätään pakko-työhön. Sillä tätä tänlaista elävää ei kumminkaan kukaan suojelukseensa ota.

Toinen poliisi.

Ei maarin. Kyllä hänestä kruunu saa huolen pitää tästä tähtein.

Risto.

Hyvä! Onpa se yhtäkaikki siunattu asia, että maassa on laki ja oikeus, joka varjelee ihmisten turvallisuutta. Mikä tässä tulisi miehelle eteen, jos nuo tuonlaiset saisivat irroillaan olla. Mutta kun kohta otetaan korjuusen — kun laki ja oikeus —

Toppo.

Mitä hän puhuu, kuunnellaanpas!

Ensimmäinen poliisi.

Tyttökö? Ei suinkaan hän mitään puhunut.

Toppo.

Jotakin hän sanoi, koska huulet liikkuvat. Näettekö, taas!

Ensimmäinen poliisi.

Huulet liikkuvat, mutta ei sieltä ääntä tule. Nousepa jo pystyyn, tyttö, en minä sinua kantamaan kumminkaan rupea. Kovin olet raskas. No, koettelehan nyt, kannattavatko jalkasi.

Toinen poliisi.

Ja puhu selvemmin, jos sinulla jotakin sanottavaa on.

Toppo.

Niin, anna tulla suustasi kaikki, että mekin kuulemme. Elä itsekseksi höpise.

Risto.

Pian, pian!

Homsantuu.

Teidän lakinne ja oikeutenne, ha, ha, ha, ha.

Toppo.

„Lakinne ja oikeutenne.“ Mitä hän tarkoittaa?

Homsantuu.

Niitähän minun pitikin ampua.

Toppo.

Hän on sekaisin päästään. Huh, huh, tämä alkaa tuntua kamalalta. Näettekö, kuinka silmät pyörivät hänen päässään.

Ensimmäinen poliisi.

Hulluna hän nyt todenperästä taitaa olla. Mutta lie-neekö tuo koskaan ollutkaan ihan viisas. (Tarttuu Homsantuuun kainaloon.)

Homsantuu.

Teidän lakinne ja oikeutenne, ha, ha, ha, —

Toinen poliisi (tarttuu toiseen kainaloon).

Jokos sitä mennään?

Homsantuu.

Niitähän minun pitikin ampua.

Risto.

Ettäkö hän hullu on, tuo. Vieläkös mitä. Rikkiviisas pakana. Ähmissään vaan herjaa yksin korkeata oikeuttakin. Suottakos hän mustalainen olisi. Sen muuten sopii panna rotakollaan, että hän on uhannut lakia ja oikeutta.

Homsantuu.

Teidän lakinne ja oikeutenne —

Toppo

Onkohan tuo tarpeellista.

Risto

Tietysti.

Toppo.

Hänpä kun tekee sen mielettömyydessään, poloinen.

Homsantuu.

Teidän lakinne ja oikeutenne, ha, ha, ha, ha, —

Ensimmäinen poliisi.

Lähdetään nyt!

Homsantuu.

Niitähän minun pitikin ampua.

Risto.

Saanko luvan pyytää herroja anniskeluun, sitten kun olette tytön korjuusen vieneet. Tarjoisin teille edes ryypyt avustanne täällä.

Poliisit.

Paljon kiitoksia. Kyllä tullaan.

Homsantuu (ovessa ja porstuassa).

Teidän lakinne ja oikeutenne, ha, ha, ha, ha —

Risto.

Nyt siitä, Jumalan kiitos, päästiin.

Toppo.

Tyttö riepu. Ohraisesti hänelle yhtäkaikki kävi.

Risto.

Kenen syy. Mahtoi olla ja elää ihmisiksi. — Mutta kuule. Miltä minä nyt oikeastaan näytän?

Toppo.

Oletpahan kuin tuossa.

Risto.

Silmäni taitavat olla liassa.

Toppo.

No, kantänka, mitä se tekee.

Risto.

Elä hitossa. Eihän minusta Vappu silloin tykkää.

Odota pikkuisen. Menen kaivolle pesemään. (Aukaisee oven porstuaan, mutta vetäytyy samassa takaisin, kun Vappu tulee vastaan.)

Risto.

Hei, täällähän Vappu jo tuleeekin.

Vappu.

Hyvää päivää!

Risto.

Päivää, päivää. Olin juuri teille lähdessä. Olkaa niin hyvä ja käykää istumaan.

Toppo.

Vassakuu! Tässä on tuoli.

Vappu.

Jaksan minä seisoakin sen aikaa, kun täällä viivyn.

Risto.

Eihän toki, ei millään tavalla. Käykää tänne perälle. Ei teidän paikkanne oven suussa ole.

Vappu.

Yhdentekevä, oli missä hyvänsä. Lapsestanne tahtoisin puhua pari sanaa.

Risto.

Niin, lapsesta, näet. Niin, niin, siitähän minäkin.

Vappu.

Saanko hoitaa ja kasvattaa häntä aivan kuin omaani?

Risto.

Herran tähden, vielä häntä kysyy. Mitäs parempaa pyytäisinkään.

Vappu.

Niin, ett'ei itsellänne ole siinä suhteessa mitään sanomista?

Risto.

En puutu, en kajoa koko elävään, sen lupaan.

Vappu.

Hyvä! Siinä tapauksessa minä otan poikanne ja koetan Jumalan avulla saada hänestä ihmistä.

Risto.

Mutta minulla oli vähän toistakin asiaa. Tulkaa nyt sentään istumaan. Eikö? No, tehkää niinkuin tahdotte. Niin, minulla oli vähän toistakin asiaa. Taidatte sen melkein arvatakin. Näette: minähän olen leskimies tällä haavaa. Eikä ole miehen hyvä yksin olla, niinkuin luemme sanassa. Eiköhän passaisi — mutta taitaa olla mielestänne liian aikaista. Minusta nähden, joutaisihan olla valmiiksi puhuttuna yhtäkaikki.

Vappu.

Elkää lörpötelkö tyhjää. Minua ette kumminkaan saa vietellyksi. Tyytykää siihen, että kahden naisen elämän jo olette turmellut. On sitä siinäkin yhden miehen osaksi.

Risto.

Kahden naisen elämän turmellut! Mitä puhetta tuo on?

Vappu.

Vaimonne kuoli suruun ja huoleen teidän tähtenne.

Risto.

Kuka sen on sanonut?

Vappu.

Eikä siinä kyllin. Kahta kauheampaan tilaan olette vielä saattanut tuon onnettoman tyttöparan, jota poliisit täällä kuljettivat vastaani äsken.

Risto.

Niinkö Homsantuun? Olkaa huoletta. Hänen kanssaan menetellään lain ja oikeuden mukaan.

Vappu.

Ja minkä mukaan menetellään teidän kanssanne?

Risto.

Minun? Mistäs minua voitaisiin edesvastaukseen vetää?

Vappu.

Ei mistään, sehän on selvä. Ei mistään! Maailma on teistä saanut, mitä on tahtonutkin, ei se teitä rankaise, eikä se teidän vikojanne vikoina pidä. Yksin papit ja tuomaritkin ovat puolellanne, sillä synty heidän silmänsä sokaisee.

Pimeyden palvelukseen valon palvelijat valtaansa käyttävät. Mutta siihen ei toki kaikki lopu. Viimeinen sana ei vielä ole sanottu. Ja niin totta kuin herrallakin on herra ja vai-
vaisella Jumala, niin totta on myös, että te ja kaikki teidän vertaisenne kerran seisotte sen valtaistuimen edessä, johon ei ihmiset pääsekään oikeutta ja totuutta mielensä mukaan väärentämään. Silloin vasta teidän tuomionne langetetaan.

Risto.

Missä se on, se valtaistuin?

Toppo.

Niin, missä, minäkin kysyn.

Vappu.

Siellä, kussa vanhurskaus elää ja hallitsee nyt ja iankaikkisesta iankaikkiseen. (Menee pois.)

Risto.

Mitä hän tarkoitti?

Toppo.

Eikö lie meinannut Jumalaa. Niin minä sen käsitin.

Risto.

Saattoi sitä puolta olla. No, mut' jokohan tuo tosiaan-kin —? Eikö hiis'! En minä vielä säikähdä. Mistä Vappu sen asian tietää. Ei suinkaan hän ole Jumalan puheilla käynyt. Yks' vaimoinen ihminen.

Toppo.

Mutta, tiedätkös, kyllä minunkin kävi jo vähän sääli tuota tyttö pahaa yhtäkaikki.

Risto.

Ole vai velikulta. Elä rupea surkuttelemaan semmoista kapinetta. Kuka hänen käski tulla toista tappamaan, kuka jo vaan. Vielä sääliä mokomaa. Kaikkea muuta.

Toppo.

Niin, hyvä sinun on sanoa; mutta, mutta —

Risto.

Mutta mitä?

Toppo.

Jos sinä olit toimittanut hänen —? Semmoisessa tilassa sanotaan muutamain naisten olevan tykkänään suunnilta pois.

Risto

Pyh, joutavia! Lähdetään me anniskeluun. (Menevät.)

Esirippu alas.

RUNOTAR,

Neron tuotteita maailman kirjallisuudesta.

Mimmoisia teoksia tähän kokoelmaan koetetaan hankkia, sanoo ilman laveampaa selitystä sen nimi jo selvästi, ja että niiden kääntäminen Suomen kielelle toimitetaan oivallisesti, on myös *tarkoituksena*. Paitsi sitä on aikomus jokaiseen teokseen liittää tekijän muotokuva ja elämäkerta.

Kokoelman 1:nen ja 2:nen osa ovat nyt ilmestyneet; ne ovat:

Kuninkaan-alut. Historiallinen näytelmä viidessä näytöksessä. *Kirjoittanut Henrik Ibsen. Suomentanut Ellei.* Ynnä tekijän elämäkerta ja muotokuva. Hinta: 2 m. 75 p.

Faust. G. W. Göthen tekemä murhenäytelmä. *Kaarlo Forsman'in suomentama.* Ynnä tekijän muotokuva ja suomentajan kirjoittama elämäkerta. Hinta: 4 m.

Kolmas osa, joka piakkoin ilmestyy, tulee olemaan:

Frithiofin Satu. Runoelma. *Kirjoittanut Esaias Tegnér. Suomentanut Em. Tamminen.* Ynnä tekijän muotokuva ja tohtori V. Vaseniuksen kirjoittama elämäkerta.

Syksyllä v. 1885 ilmestyy kokoelman neljäs osa

Antigone. Sofokleen tekemä murhenäytelmä. *Kaarlo Forsman'in Suomentama.* Runoilijan elämäkerran ja muotokuvan sekä selitysten kanssa.

Kuninkaan-alkujen ilmestymisen johdosta lausui Uusi Suometar muun muassa:

„... Niinkuin nimestäkin näkyy, saapi „Runotar“-jaksolta odottaa todellisesti arvollisia teoksia ulkomaan kirjallisuutta. Ja „Runottaren“ ensimmäiset kappaleet vastaavatkin tuota odotusta. „Kuninkaan-alut“ on parhaimpia suuren norjalaisen runoilijan näytelmiä, jakson toisena kappaleena annetaan Goethen „Faust“ ja kolmantena Es. Tegnérin „Frithiofin Satu“. Jos jakson seuraavatkin osat ovat yhtä oivallisia ja arvokkaita, rikastuttaa „Runotar“ kirjallisuuttamme monella klassillisella teoksella...“

P. PÄIVÄRINNAN *uusin teos!*

MINÄ JA MUUT,

Sakeus Pyöriän kertomuksia.

Kirjoittanut P. Päivärinta.

1:nen ja 2:nen vihko on jo ilmestynyt!

Teoksesta „Minä ja muut“ tulee 6 vihkoa à 1 mk. ja ilmestyy se kokonaisuudessaan ennen ensi suvea. — Irtonaisia vihkoja ei myöä, vaan tulee ensimmäisen vihkon ostajan lunastaa koko teos.

Uudessa Suomettaressa olleesta pitemmästä arvostelusta, johon pyydän saada viitata, painettakoon seuraava ote:

„— — — — Jos ei „Minästä“ saakaan tarkkaa kuvaa mieleensä, niin sitä tarkemmin saa „Mujsta.“ Ja niistä saa niinkin tarkan kuvan että se vähäkin luonnetta, joka päähenkilöstä voisi pistää näkyviin, jää sivuhenkilöiden takaa melkein huomaamattomaksi. Tekisipä mieli sanoa, että kirjan nimi, ainakin ensi vihkoon nähden, olisi yhtä suurella syyllä sopinut sanoa: „Muut paitse Minä“ kuin „Minä ja Muut.“

Mutta ei nimi miestä pahenna, ja huolimatta siitä yhtä vähän kuin muistakaan tässä mainituista puutteista, lukee kirjaa kuitenkin suurella mieltymyksellä juuri noiden sivuhenkilöiden tautta. Niille on kullenkkin eri paikkansa annettu ja useimmat niistä seisovat erillään toisiinsa vaikuttamatta. Kirjan saattaa melkein jakaa useihin pientin yksityiskertomuksiin ja lukea ne kunkin erikseen. Muuten ne ovat hyvin kerrotut melkein kaikki ja useat ovat tyypillisempiä kuin Päivärinnan tähän asti kuvaamat henkilöt. Semmoisia on esim. Jässi ja tuon rikkaan vanhan herrastuomarin nuori vaimo. Useista sivuluonteista on sattuvia piirteitä. Ja siltä näyttää, että kirja tähän malliin tulee edetessään tarjoamaan yhä enemmän hauskuutta.

Kun kirjaa siis tältä kannalta ottaa lukeakseen ja vielä ottaa huomioon stiillilliset edut, jotka ovat suuremmat kuin missään Päivärinnan edellisessä kertomuksessa, ei voi olla lausumatta iloaan tämän teoksen ilmestymisestä.

Päivärinta on sekä omassa maassamme että jo ulkomallakin niin tunnettu ja niin suosittu kirjailija, että tämä hänen uusin ja suurin teoksensa epäilemättä on saava yhtä suuren lukijakunnan kuin hänen entisetkin.“

Kun 5 kpl. minulta tilataan annetaan 6:es ilmaiseksi.

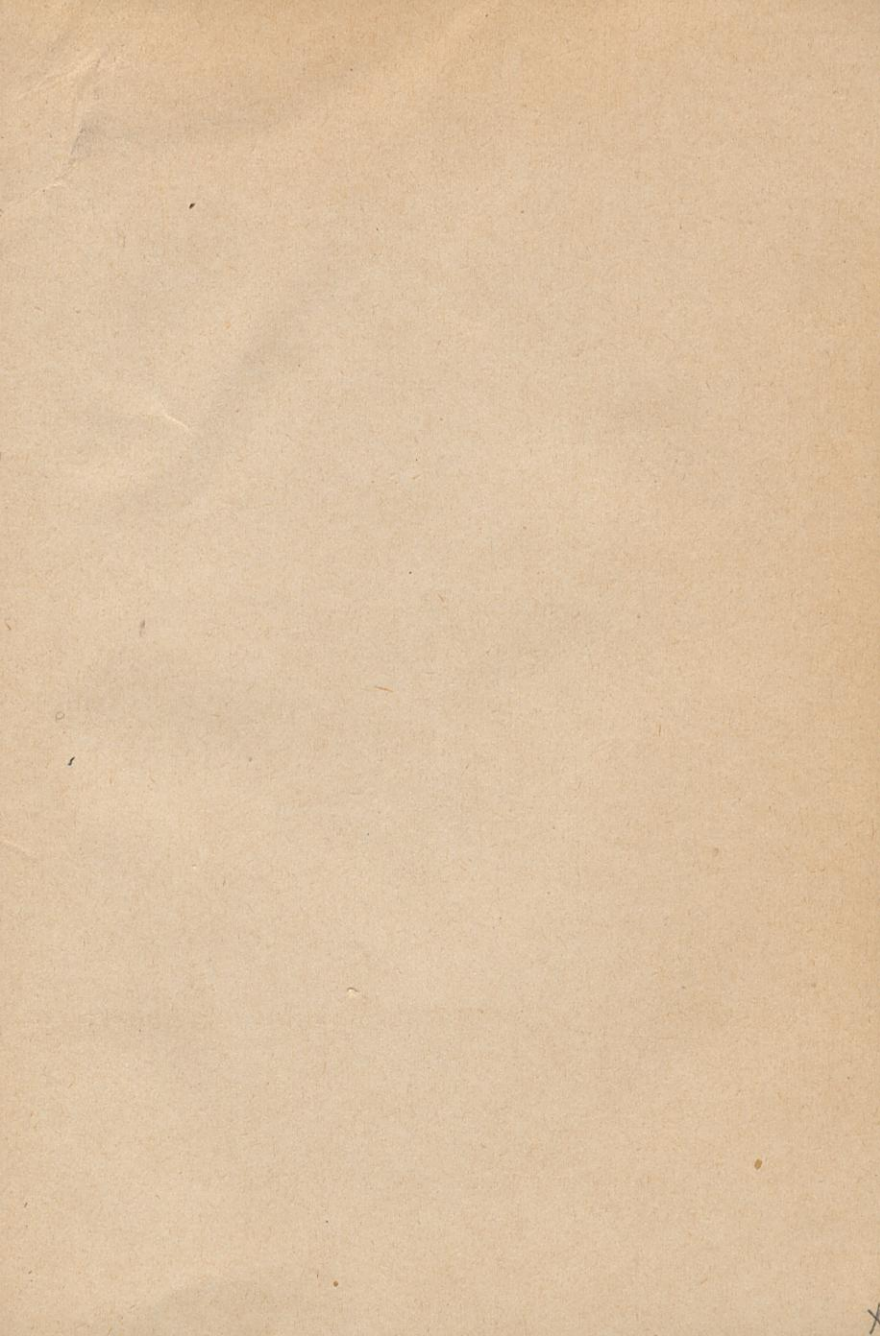
Porvoossa, maaliskuussa 1885.

Werner Söderström.

Hinta: 2 mk. 25 p.

Luom. kaunok. 1.

M B 9411

